

INSTITUT ZA LINGVISTIKU
Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu

bilten
instituta
ZA
lingvistikU

ZAGREB 1975

BROJ 1

S A D R Ž A J :

Rudolf Filipović: Zašto izdajemo Bilten? (Why Publish a Bulletin?).....	4
Rudolf Filipović: 15 godina znanstvenog rada Instituta za lingvistiku (15 Years of Research in the Institute of Linguistics)..	8

Č L A N C I :

Željko Bujas: Computers in the Yugoslav Serbo-Croatian : English Contrastive Project.....	44
---	----

I Z V J E Š T A J I :

Stjepan Babić: Sufiksalna tvorba imenica.....	59
August Kovačec: Istraživanje romanskih jezika i njihovih elemenata na području SRH i SFRJ..	61
Milan Moguš: Kako su se Marulićeva djela našla u kompjuteru.....	65

I S T R A Ź I V A N J A U T O K U :

Istraživanje frazeologije u ruskom i hrvatskom književnom jeziku (Antica Menac).....	69
Englesko-hrvatski leksikografski korpus (Maja Bratanić-Čimbur).....	71
Prilozi opisu jezika hindi (Milka Jauk-Pinhak).....	74
Petojezični kontrastivni projekt (Diana Mazalin)....	76

K R O N I K A :

Medjunarodni simpozij rusista u Zagrebu (Antica Menac).....	78
---	----

B I B L I O G R A F I J A :

Suvremena lingvistika.....	82
The Yugoslav Serbo-Croatian - English Contrastive Project: Publications	91

Bilten Instituta za lingvistiku izlazi tri do četiri puta godišnje. Pojedini broj 10 ND. Narudžbe se šalju na Institut za lingvistiku, Filozofski fakultet, Djure Salaja 3, 41000 Zagreb

Uredjivački odbor: Ž. Bujas, R. Filipović, A. Menac,
M. Moguš

Glavni i odgovorni urednik: R. Filipović

Tisak: Grafokon, Zagreb, Kraljevićeva 10a

The Bilten Instituta za lingvistiku (Bulletin of the Institute of Linguistics) is published three or four times a year. Individual issues cost 10 new dinars each. Orders should be sent to the Institute of Linguistics, Faculty of Philosophy, Djure Salaja 3, 41000 Zagreb

Editorial Board: Ž. Bujas, R. Filipović, A. Menac,
M. Moguš

Editor: R. Filipović

Printer: Grafokon, Zagreb, Kraljevićeva 10a

WHY PUBLISH A BULLETIN?

The Institute of Linguistics is starting its newsletter, the Bulletin of the Institute of Linguistics, in which it will periodically publish the results of its research and inform the public about the various activities of its members and associates.

The first issue is being published in honor of the 15th anniversary of the founding of the Institute. Other issues will be published three or four times a year according to need and financial resources. By printing this Bulletin the Institute is widening its publishing activity, which thus far has consisted of publishing contributions from individual projects. The purpose of these publications was to publicize the results of each project separately. The aim of the Bulletin, however, will be to inform the scientific community of the work of the Institute as a whole.

The Bulletin will contain brief scientific contributions based on the results of research done on the Institute's projects, reviews of completed projects, and reports on research in progress. The structure of the Bulletin will make it also possible to publish contributions which for one reason or another would be difficult to publish in existing journals. In the section Chronicle we will report on the linguistic activities of the Institute and its members. In the section Bibliography we will list all publications of the Institute and give data on works published by the Institute's associates.

ZAŠTO IZDAJEMO BILTEN?

Institut za lingvistiku pokreće svoje glasilo Bilten Instituta za lingvistiku u kojem će povremeno objavljivati rezultate svoga rada i izvještavati o raznim djelatnostima svojih članova i suradnika.

Prvi broj izlazi u povodu 15-godišnjice osnutka Instituta, a dalje će se Bilten javljati tri do četiri puta godišnje prema potrebi i financijskim mogućnostima. Pokretanjem Biltena Institut proširuje svoju izdavačku djelatnost koja dosad obuhvaća publikacije pojedinih projekata čija je namjena da objavljuju rezultate svakog pojedinog projekta posebno. Zadatak je Biltena da znanstvenu javnost obavještava o radu Instituta kao cjeline.

U Biltenu ćemo objavljivati kraće znanstvene priloge bazirane na rezultatima rada projekata, prikaze završenih projekata i izvještaje o istraživanjima u toku. Struktura Biltena omogućit će da se publiciraju i prilozima koji se zbog svog specifičnog karaktera teško mogu objaviti u postojećim časopisima. U rubrici Kronika donosit ćemo izvještaje o djelatnosti Instituta i aktivnostima njegovih članova na području lingvistike. Na kraju u rubrici Bibliografija registrirat ćemo sve publikacije Instituta i davati podatke o tiskanim radovima suradnika projekata.

Nadamo se da će Bilten doprinijeti ne samo boljoj informiranosti lingvističke javnosti o radu Instituta već i boljoj znanstvenoj povezanosti njegovih suradnika

We hope that the Bulletin will not only contribute to the linguistic community's being better informed about the work of the Institute, but also help its associates to establish contact with other linguists who have the same professional interests as we do, no matter where they live and work.

Rudolf Filipović
Editor

s lingvistima koji imaju isti znanstveni interes bez obzira gdje žive i rade.

Rudolf Filipović
glavni urednik

Rudolf Filipović

15 YEARS OF RESEARCH AT THE INSTITUTE OF LINGUISTICS

1. Founding. "For university teacher-linguists to advance the science which constitutes their special field, jointly-organized work and close cooperation is necessary between representatives of similar and related fields at an institution which will advance and actively represent Yugoslav science in the world ..." With these words in 1959 the founders of the Institute (Professors M. Deanović, R. Filipović, V. Gortan, J. Hamm, and V. Vinja) applied to the Faculty Council of the Faculty of Philosophy in Zagreb to found the Institute of Linguistics, since up to that time there was no body which could organize the kind of comprehensive scientific work that involves the investigation of Slavic, Romance, Germanic, Classical, and, in general, Indo-European and many other languages.

Among the objectives set for the new institute, the following were stressed above all by the organizers: (a) active participation in work to develop linguistic science and linguistic methods of investigating Yugoslav

Rudolf Filipović

15 GODINA ZNANSTVENOG RADA INSTITUTA ZA LINGVISTIKU

1. Osnivanje. "Da bi sveučilišni nastavnici - lingvisti mogli unaprijediti nauku koja predstavlja njihovu užu struku potreban je zajednički, organizirani rad i najuža suradnja među predstavnicima jednakih ili srodnih nauka u jednoj ustanovi koja će unaprijediti i aktivno zastupati našu nauku u svijetu..." Tim su riječima g. 1959. predlagači (profesori M. Deanović, R. Filipović, V. Gortan, J. Hamm i V. Vinja) zatražili od Vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu da se osnuje Institut za lingvistiku, jer dotada na fakultetu nije bilo organa koji bi organizirao tako opsežan znanstveni rad kakav traži proučavanje slavenskih, romanskih, germanskih, klasičnih i uopće indoevropskih i mnogih drugih jezika.

Medju zadacima koje su tom novom institutu namijenili predlagači ističu se pored ostalih i ovi: a) aktivno sudjelovanje u radu i razvitku lingvističke nauke i lingvističkih metoda istraživanja na području naših i stranih jezika; b) obradivanje problematike

languages and foreign languages; (b) work on problems in various fields of general and comparative linguistics of Indo-European and non-Indo-European languages; (c) the study of mutual relations between Yugoslav languages and foreign languages; (d) the training of scientific personnel and the modernization of linguistic methods and of linguistics teaching in general. These objectives were soon worked out in greater detail in the Statutes of the Institute of Linguistics, according to which the Institute began its activity at the end of 1960 after the Faculty Council, on Dec. 16, 1960, ratified the decision of the Faculty Board adopted on Nov. 26, 1960, on the founding of the Institute. The following year the Institute was entered under number 36 in the register of scientific institutions of the Council for Scientific Work of the Peoples Republic of Croatia, by which act the Institute gained the right to financial help in its work on scientific projects.

Prof. Ljudevit Jonke was chosen as the first director of the Institute; R. Filipović, V. Vinja, and R. Katičić as members of the governing board; and Danijel Alerić as the first permanent assistant. At the same time the Faculty of Philosophy approved the initial financial means necessary for personnel and material expenses, and the Institute was immediately able to begin its work.

2. Organization of Scientific Research. Although scientific work in the Institute began immediately after its formation, more significant activity by the members of the Institute was initiated with funds which the Council for Scientific Work granted for the first scientific projects. The topics of these projects show the direction

različitih grana opće i poredbene lingvistike indoevropskih i neindoevropskih jezika; c) proučavanje uzajamnih odnosa između naših i stranih jezika; d) osposobljavanje naučnih kadrova i modernizacija lingvističkih metoda i lingvističke nastave uopće. Ti su se zadaci uskoro detaljnije razradili u Statutu Instituta za lingvistiku po kojem je Institut započeo svoju djelatnost koncem 1960. godine, pošto je Savjet Filozofskog fakulteta 16.12.1960. potvrdio odluku Fakultetskog vijeća o osnivanju Instituta donesenu 26.11.1960. Odmah iduće godine Institut je upisan pod brojem 36 u registar naučnih ustanova Savjeta za naučni rad NR Hrvatske, čime je stekao pravo i na financijsku pomoć u radu na znanstvenim projektima.

Za prvog direktora Instituta izabran je prof. dr Ljudevit Jonke, za članove uprave profesori R. Filipović, V. Vinja i R. Katičić, a za prvog asistenta postavljen je Danijel Alerić. Filozofski je fakultet istovremeno odobrio i početna financijska sredstva potrebna za personalne i materijalne izdatke, pa je Institut odmah mogao početi svojim radom.

2. Organiziranje znanstveno-istraživačkog rada. Iako je znanstveni rad u Institutu započeo neposredno nakon njegovog formiranja, ipak je značajnija djelatnost članova Instituta vezana uz sredstva koja je Savjet za naučni rad dodijelio prvim znanstvenim projektima. Teme tih projekata pokazuju pravac kojim je usmjerena znanstvena djelatnost Instituta i njegovih suradnika:

in which the scientific activity of the Institute and its collaborators was directed:

(a) Work on Syntax of Serbo-Croatian. For the purpose of studying syntactic problems the leader of the Project, Prof. Ljudevit Jonke, and seven collaborators excerpted the works of a large number of Croatian and Serbian writers and several issues of various newspapers and journals. All this material--about 40,000 cards--was given to the Institute for Language of the Yugoslav Academy in Zagreb to be used when work commenced on a "Scientific Grammar of the Croatian Literary Language," which that Institute subsequently began and on which it is still working.

(b) The English Element in Serbo-Croatian and other European Languages (Phase I). The director of the project, Prof. Rudolf Filipović, formulated in his studies the principles of language borrowing on the phonological, morphological, and semantic levels so that, on the basis of his theoretical work, an analysis of Anglicisms in the main European languages could be undertaken, showing their adaptation on the three levels. A large amount of material has been collected, and the analysis on the three levels has been completed; thus all necessary preliminary work has been done for a synthetic review of the English element in the main European languages.

(c) Personal Onomastics of Roman Illyria. By his research in the area of personal names, Prof. Katičić arrived at very interesting and mostly unexpected conclusions, which have basically changed our ideas about the

a) Izrada sintakse hrvatskosrpskog jezika. U svrhu izučavanja sintaktičkih problema nosilac projekta prof. dr Ljudevit Jonke i sedam suradnika ekscerpirali su djela većeg broja naših pisaca i nekoliko brojeva različitih novina i časopisa. Sav taj materijal - oko 40.000 kartica - predan je Institutu za jezik u Zagrebu da se iskoristi prigodom izrade "Naučne gramatike hrvatskog književnog jezika" na kojoj je tada taj institut počeo raditi i još radi.

b) Engleski element u hrvatskosrpskom i evropskim jezicima (I faza). Nosilac projekta prof. dr Rudolf Filipović formulirao je u svojim radovima principe jezičnog posudjivanja na fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou, da bi se na osnovu tog njegovog teoretskog rada mogla izvršiti analiza anglicizama u glavnim evropskim jezicima i pokazala njihova adaptacija na tri nivoa. Sakupljena je golema gradnja, provedena analiza na tri razine i tako su izvršene sve nužne predradnje za sintetički prikaz engleskog elementa u glavnim evropskim jezicima.

c) Osobna onomastika rimskog Ilirika. Istraživanjem imenskih područja došao je prof. dr Radoslav Katičić do vrlo zanimljivih i većinom neočekivanih rezultata, koji su bitno promijenili naše dosadašnje predožbe o jezicima i narodima ilirskih provincija. Pokazalo se da osobna onomastika rimskog Ilirika nije jedinstvena, nego se dijeli na više područja. Uzajamne veze između tih područja i međusobne sro-

languages and peoples of the Illyrian provinces. It was shown in his work that the personal onomastics of Roman Illyria is not uniform but is divided into districts. The mutual relations between these districts and their relatedness change the picture of ethnic groups in the Illyrian provinces.

(d) Description of an Istro-Rumanian Dialect.

Professor August Kovačec described the dialect of the village of Žejane in Čičarija (Istria), which was the only one among the Rumanian dialects in Istria that had not yet been studied, and which is important for Rumanian dialectology and the history of the language because of the large number of archaic elements.

(e) Examination of Greek and Dalmatian Language Residue on Adriatic Islands. The director of this project, Prof. Vojmir Vinja, examined the Greek and Central Greek elements in the dialects of our coastal belt, showing in a special way their entrance into the Croatian language. In contradistinction to Serbian and Macedonian Grecisms, which are generally attributed to a literary medium and to religious practice, these borrowings reached the Croatian language through the Old Dalmatian language (an extinct pre-Venetian Romance language) since in that area there were never any direct Greco-Slavic ties. Contacts were established exclusively through the Dalmatian-Roman urban population. Especially well investigated were direct borrowings from the so-called Magna Graecia which have the most obvious phonetic characteristics of the South-Italian Greek element.

These first scientific projects marked from the

dnosti bitno mijenjaju sliku o uzajamnim odnosima etničkih grupa u ilirskim provincijama.

d) Istraživanje istrorumunjskog dijalekta.

Prof. dr August Kovačec opisao je dijalekt sela Žejane u Čičariji (Istra) koji je jedini od rumunjskih dijalekata u Istri ostao neproučen, a važan je za rumunjsku dijalektologiju i povijest jezika zbog velikog broja arhaičkih elemenata.

e) Ispitivanje grčkih i dalmatinskih ostataka

na jadranskim otocima. Nositelj zadatka prof. dr Vojmir Vinja istraživao je grčke i srednjogrčke elemente u govorima našeg obalnog pojasa, ukazujući na poseban način njihova ulazanja u hrvatski jezik. Za razliku od srpskih i makedonskih grecizama koje dugujemo uglavnom knjiškom posredstvu i vjerskoj praksi, ovi su do nas doprli posredstvom dalmatskog jezika jer na tom terenu nikada nije bilo izravnih grčko-slavenskih veza. Te su se veze uspostavljale isključivo zahvaljujući dalmatsko-romanskom građskom stanovništvu. Posebno su ispitivani direktni grecizmi iz takozvane Magnae Graeciae koji nose naglašeno fonetska obilježja južnotalijanskog greciteta.

Ti prvi znanstveni projekti zacrtali su od samog osnivanja Instituta pravac njegova razvijanja i područja njegove djelatnosti. Od početka rada uprava Instituta nastojala je razgraničiti djelatnost ovog instituta od ostala dva instituta u Hrvatskoj (Instituta za jezik JAZU i Staroslavenskog instituta), pa

very founding of the Institute the direction of development and the scope of its activity. From the beginning, the administration of the Institute tried to distinguish the work of the Institute from that of other institutes in Croatia (the Institute for Language of the Yugoslav Academy of Arts and Sciences and the Old Church Slavonic Institute), so it was decided not to develop parallel activity in areas which the other institutes cover. Since the study of the contemporary Croatian literary language belongs to the sphere of the Institute for Language of the Yugoslav Academy, the Institute of Linguistics ceased its activity in that field and gave all material (collected sources and cards) to the Institute for Language. In other areas where the activity of the two Institutes coincided (for example, in lexicology, onomastics, and others), joint projects were formed, and some of these projects are being worked on by groups of collaborators from both Institutes. Thanks to such scientific policy, thus far activity has not been unnecessarily duplicated in any field.

The successful work on the first projects and the publication of their results established the basic physiognomy of the Institute and the direction of its scientific activity, and presented the Institute to the scientific community in Yugoslavia and abroad as a solid research establishment and its members as serious linguistic workers who deserve every trust and help. This situation made it possible for the Institute to obtain the necessary means from republic and federal sources, as well as from international sources, and in this way to achieve an interna-

je zaključila da ne razvija paralelnu djelatnost na područjima koja pokrivaju ostali instituti. Kako je proučavanje suvremenog hrvatskog književnog jezika ulazilo u područje djelatnosti Instituta za jezik JAZU, Institut za lingvistiku obustavio je djelatnost na tom polju i predao sve materijale (skupljene izvore i kartice) Institutu za jezik. Na ostalim graničnim područjima u kojima se djelatnosti dvaju instituta dodiruju (kao npr. leksikografija, onomastika i sl.) formiraju se složeni projekti, a posebne teme tih projekata obraduju skupine suradnika pojedinog instituta. Zahvaljujući takvoj znanstvenoj politici dosad se nije dogodilo da bi se na bilo kome polju nepotrebno udvostručivala djelatnost tih dvaju instituta.

Uspješno odvijanje rada na prvim znanstvenim projektima i objavljivanje njihovih rezultata utvrdili su osnovnu fizionomiju novog instituta i pravce njegove znanstvene djelatnosti, te predstavili Institut znanstvenoj javnosti u zemlji i inozemstvu kao solidnu istraživačku ustanovu a njegove članove kao ozbiljne lingvističke pregaoce koji zaslužuju svako povjerenje i pomoć. Ta je situacija omogućila Institutu da osigura potrebna sredstva iz republičkih i saveznih izvora, a uskoro zatim i iz međunarodnih izvora i da tako stekne i međunarodni ugled.

tional reputation.

3. Expansion of Activities. In 1967, when American financial aid and cooperation from American linguists in studying the Croatian or Serbian and English languages was offered through the Center for Applied Linguistics in Washington, D.C., as part of Yugoslav-American scientific cooperation, the Commission for Cultural Relations in Belgrade suggested to the director of the Institute, Prof. Rudolf Filipović, that he assemble the Anglicists of the Serbo-Croatian speaking area and organize work on a Serbo-Croatian - English Contrastive Project.

Locating that project at the Institute and obtaining ample financial help from the Federal Fund for Scientific Work and the Fund for Scientific Work in Croatia assured adequate finances for collaborators on that project. The financial help obtained from American sources through the Center for Applied Linguistics in Washington, D.C., made it possible for the Project to obtain modern equipment for the Institute and assured the work of the American linguist Wayles Browne (now Asst. Prof. at Cornell University, U.S.A.) at the Institute for two years.

The beginning of work on the Contrastive Project marked a new phase in the development of the Institute and initiated its ties with many other linguistics institutes throughout the world. A strong working nucleus was formed at the Institute. This nucleus has since 1968 been developing successfully and strengthening the activity of the Institute. The financial resources of the Project made possible the founding of a special reference library which not only serves Project members in their work but also

3. Širenje djelatnosti. Kad su god. 1967. u okviru znanstvene suradnje sa SAD ponudjena američka financijska sredstva i suradnja američkih lingvista (preko Centra za primijenjenu lingvistiku u Washingtonu) na proučavanju hrvatskog ili srpskog jezika i engleskog, Komisija za kulturne veze u Beogradu ponudila je direktoru Instituta, prof. Rudolfu Filipoviću, da okupi angliste hrvatskog ili srpskog jezičnog područja i da organizira rad na hrvatsko-srpsko - engleskom kontrastivnom projektu.

Lociranje tog projekta u Institutu i dobivanje obilne financijske pomoći od Saveznog fonda za naučni rad i Fonda za naučni rad SR Hrvatske osiguralo je sredstva za suradnike na tom projektu. Sredstva dobivena iz američkih izvora preko Centra za primijenjenu lingvistiku u Washingtonu omogućila su nabavu moderne opreme za Institut i osigurala rad američkog lingvista Waylesa Brownea (sada docenta na sveučilištu Cornell, SAD) u Institutu kroz 2 godine.

Početak rada na kontrastivnom projektu označio je novu fazu u razvitku Instituta i konačno uspostavljanje njegovih međunarodnih veza s mnogim institutima u svijetu. U Institutu je formirana snažna radna jezgra koja se od 1968. god. na ovamo uspješno razvija i učvršćuje radne oblike djelatnosti Instituta. Sredstva Kontrastivnog projekta omogućila su osnivanje specijalne priručne biblioteke koja služi ne samo suradnicima Projekta u njihovu radu već i za znanstveno izgrađivanje mladih kadrova budućih suradnika.

helps to build young cadres of future workers.

Modern technical equipment obtained for the Contrastive Project made possible the modernization of work-methods for processing language material. In addition to indispensable equipment such as a microfiche reader and a 3M copier, the Institute also obtained a flexowriter, which helps to prepare language material for computer processing. The abundant financial help which the Institute obtained for the Contrastive Project made it possible for Prof. Željko Bujas to initiate, for the first time in Yugoslavia, a computer-aided study of language material. The knowledge and experience gained during work on this project served well in other projects which have made use of a computer.

The cooperation between the Institute and the Electronic Computer Center (ECC) of Zagreb, and the understanding of the managerial and professional staff of ECC (in particular its Director, Mr. Marić, and the Chief Programmer, engineer Cihlar) made possible a computer processing of a language corpus, the Zagreb version of the American Brown University Corpus, on which the Contrastive Project has relied. The computer reworking of the contrastive concordances (the English material and its translation) gives Project workers access to syntactically systematized material which they can use in writing studies for the Project. This successful beginning in the application of a computer to linguistic research, and the experience and knowledge gained through the project, convinced Institute researchers of the usefulness and even necessity of using a computer in their work. Two projects which employ the computer are now in progress and several other projects are being planned.

Suvremena tehnička oprema dobivena za potrebe Kontrastivnog projekta omogućila je moderniziranje rada na obradi jezičnog materijala. Pored neophodnih aparata kao što su Micro-fiche čitač, aparat za kopiranje 3M, nabavljen je i flexowriter, koji služi za pripremanje jezičnog materijala za obradu na kompjutoru. Upravo ta izdašna financijska pomoć koju je Institut dobio za rad na Kontrastivnom projektu omogućila je da se pod vodstvom prof. dr. Željka Bujasa inicira prvi put u našoj zemlji obrada jezičnih materijala na kompjutoru. Iskustvo i znanje stečeno u radu na tom projektu služilo je kasnije i ostalim projektima koji se u svom radu koriste kompjutorom.

Suradnja Instituta s Elektronskim računskim centrom (ERC-om) grada Zagreba i najveće razumijevanje rukovodećeg i stručnog kadra ERC-a (direktora ERC-a mr. Marića i glavnog programera ing. Cihlara) omogućili su kompjutorsku obradu jezičnog korpusa, zagrebačke verzije američkog korpusa Brown, na kome je radjen kontrastivni projekt. Kompjutorska izrada kontrastivnih konkordancija (na engleskom materijalu i njegovu prijevodu) omogućuje suradnicima Kontrastivnog projekta da dodju do sintaktički sistematizirane gradje kojom se služe u pisanju studija za projekt. Ovaj vrlo uspješan početak primjene kompjutora u lingvističkom istraživanju, iskustvo i znanje stečeno na tom projektu uvjerili su suradnike Instituta da je korisno i potrebno da se i dalje služe kompjutorom u radu na znanstvenim projektima. U toku je rad na dva projekta

After the University Computer Center (UCC) was founded and began operations, the Institute sought professional help and computer service from it as well. To this end the Institute is financing a working group made up of representatives from ECC, UCC, and associates of the Institute. This working group is charged with finding a method by which not only linguistic material but also material from other humanistic sciences could be reworked at UCC. The Institute expects that this cooperation will promote better and wider use of computers in the future and that considerable expense will be saved in this way.

4. Contrastive Projects. The large English contrastive project (from Croatian to English) laid the foundations for a contrastive study of foreign languages, proceeding from Croatian. Within this project personnel have been trained, the methodology of work has been established, the translation method of redoing a two-language corpus has been adopted, the application of the results has been decided upon, and a contrastive analysis of a large number of grammatical topics has been done. The results of this analysis have been published and some have even been applied practically. All this has pointed to an application which is much wider than that of a contrastive study of just two languages (Croatian and English) with the aim of an in-depth analysis of one (English). Therefore it was soon decided that work on contrastive analysis would be widened, and the Institute began work on a five-language contrastive project, on an English project in the opposite direction (English-Croatian) and on the study of Hindi starting from

uz upotrebu kompjutora a planira se još nekoliko projekata koji će raditi s pomoću kompjutora.

Osnutkom i početkom rada Sveučilišnog računskog centra (SRC-a) Institut je zatražio stručnu pomoć i kompjutorske usluge i od SRC-a. Da bi se to omogućilo, Institut će financirati rad radne skupine sastavljene od predstavnika ERC-a, SRC-a i suradnika Instituta. Ta bi skupina trebala naći metodu po kojoj će se lingvistički materijali, ali i materijali ostalih humanističkih znanstvenih disciplina, moći obradivati na SRC-u. Institut očekuje da će mu ta suradnja omogućiti šire i opsežnije korištenje kompjutora u daljnjem radu u budućnosti i da će na taj način uštedjeti znatna sredstva.

4. Kontrastivni projekti. Veliki engleski kontrastivni projekt (hrvatsko - engleski smjer) udario je temelje za kontrastivno proučavanje stranih jezika polazeći od hrvatskog. Unutar toga projekta osposobljeni su kadrovi, određena je metodologija rada, prihvaćena prijevodna metoda s obradom dvojezičnog korpusa na kompjutoru, usmjerena je primjena rezultata i izradjena je kontrastivna analiza većeg broja gramatičkih tema. Rezultati te analize objavljeni su, a neki su čak i praktički primijenjeni. Sve je to upućivalo na mnogo širu primjenu nego što je kontrastivno proučavanje samo dvaju sistema (hrvatskog i engleskog) s ciljem dalje obrade jednog (engleskog). Stoga se uskoro javila misao proširenja rada na kontrastivnoj analizi pa je u Institutu započeo rad na Petojezičnom kontrastivnom projektu, na engleskom projektu suprotnog smjera (tj.

Croatian. Although begun and organized on somewhat modest means (especially financial), the activity created by these contrastive projects promises valuable results.

The five-language project is studying the contrastive relations of Croatian with five languages: Croatian-French (director: Željko Klaić), Croatian-German (director: Dr. Stanko Žepić), Croatian-Italian (director: Prof. Josip Jernej), Croatian-Russian (director: Prof. Antica Menac) and Croatian-Spanish (director: Karlo Budor). Using the experience and results of the English contrastive project, these projects have organized work so that there is collaboration with other centers both in Yugoslavia and abroad. In this way the Institute has widened its activity and influence.

The second English contrastive project, with an English-Croatian direction, developed as a branch of the large English project (Croatian-English direction) on the assumption that the same method could be applied also in a contrastive analysis in the opposite direction (English-Croatian) in which the target language, i.e. the object of investigation, would be the Croatian literary language. Since the first analyses were carried out and their results obtained in fact from the juxtaposing of two linguistic systems (which must be studied before they are contrasted), the results of the Croatian-English project could be used as well for the English-Croatian project. This was done and proven in the first phase of that project, and the findings will be published in the first volume of that project's publications. This volume is now in press.

The contrastive project entitled "Contributions to

englesko - hrvatski) i na proučavanju jezika hindi s polazišta od hrvatskog. Iako pokrenuti i organizirani na nešto skromnijim osnovama (osobito financijski) ti su kontrastivni projekti razvili djelatnost koja obećava vrijedne rezultate.

Petojezični projekt proučava kontrastivno odnose pet jezika s hrvatskim: hrvatsko - francuske (vodi: Željko Klaić), hrvatsko - njemačke (vodi: dr Stanko Žepić), hrvatsko - ruske (vodi: prof. dr Antica Menac), hrvatsko - španjolske (vodi: Karlo Budor) i hrvatsko - talijanske (vodi: prof. dr Josip Jernej). Koristeći se iskustvom i nekim rezultatima engleskog kontrastivnog projekta ti su projekti organizirali rad tako da suradjuju i s drugim centrima u zemlji i inozemstvu pa je na taj način Institut proširio svoju djelatnost i utjecaj.

Drugi engleski kontrastivni projekt, smjer englesko - hrvatski, razvio se kao grana velikog engleskog projekta (smjer: hrvatsko - engleski) pod pretpostavkom da se ista metoda može primijeniti i u kontrastivnoj analizi suprotnog smjera (englesko - hrvatski) u kojoj će jezik cilj, tj. predmet direktnog istraživanja, biti hrvatski književni jezik. Kako su prve analize vodjene i njihovi rezultati dobiveni u stvari na suprotstavljanju dvaju jezičnih sistema (koji su se morali proučiti prije nego što su se kontrastirali), rezultati hrvatsko - engleskog projekta mogli su biti upotrijebljeni i za englesko - hrvatski projekt. To je učinjeno i dokazano u prvoj fazi tog projekta, a prilozi će biti obavljani u prvom svesku

the Description of Hindi" has special meaning for Yugoslavia. A group of experts from the Institute, with the aid of an Indian member of the team, is working on this project; it is being directed by Milka Jauk Pinhak. Since Hindi is assuming more importance in Yugoslavia because of very close Yugoslav-Indian relations, this scientific project, which has as a goal the completion of several studies on some problems of Hindi on a contrastive base, has been given added meaning.

5. Other projects. Although the Institute began the projects described above in a completely pioneering manner, by its formulation of new methods and the introduction of computer technology to preparing linguistic material - the corpus and so on - it has laid the foundations for new activity which has good prospects for further successful development in the future. Nevertheless, work on some projects has been carried out in a more classical, linguistically traditional manner, making use of historical, descriptive and other conventional methods of linguistics. Among these projects, already completed, one should mention: (a) lexicological work on Russian and Ukrainian (under the direction of Prof. Antica Menac); (b) suffixal derivation of nouns (directed by Prof. Stjepan Babić); (c) the language of Marko Marulić (directed by Prof. Milan Moguš). All these projects resulted in valuable scientific work, some of which have already been published.

An especially successful period in the work of the Institute began in 1971, when the Institute significantly widened its activity thanks to exceptional linguistic personnel assembled from the Faculty of Philosophy in Zagreb.

publikacija tog projekta koji se upravo tiska.

Posebno značenje za našu zemlju ima kontrastivni projekt Prilozi opisu jezika hindi na kome radi skupina stručnjaka iz Instituta uz pomoć indijskog člana ekipe, a pod vodstvom Milke Jauk Pinhak. Jezik hindi sve je više prisutan u našoj sredini pa znanstveni projekt koji ima zadatak da izradi nekoliko studija o pojedinim problemima jezika hindi na kontrastivnoj osnovi ima mnogo šire značenje.

5. Ostali projekti. Iako je Institut nastupao u gore spomenutim projektima potpuno pionirski, formiranjem ne samo novih metoda već i uvodjenjem kompjutorske tehnike u obradi jezičnog materijala - korpusa, i tako udario temelje novim aktivnostima koje imaju dobrih izgleda da se dalje uspješno razvijaju i u budućnosti, ipak se rad na nekim projektima odvijao na klasičan, u lingvistici već ustaljen, način primjenjujući metode historijske, deskriptivne i drugih grana lingvističke znanosti. Među takvim uspješno završenim projektima treba spomenuti: a) Leksikografski rad na području ruskog i ukrajinskog jezika (pod vodstvom prof. dr. Antice Menac); b) Sufiksalsnu tvorbu imenica (vodio: prof. dr. Stjepan Babić); c) Jezik Marka Marulića (vodio: prof. dr. Milan Moguš). Svi su ti projekti rezultirali vrijednim znanstvenim radovima od kojih su neki već i objavljeni.

Posebno uspješno razdoblje u radu Instituta počinje g. 1971. kada je Institut znatnije proširio svoju djelatnost na osnovi okupljenog prvorazrednog lingvističkog kadra s Filozofskog fakulteta u Zagrebu

No less important a factor in widening the Institute's activity was the very generous financial help for the five-year period 1971-75. The Institute receives this help from the Fund for Scientific Work as a result of that body's deep understanding of its objectives in Yugoslav society. Also important is the strong moral support of the President of the Council for Scientific Work, Academician Ivan Jurković, and the expert services of the Council, especially from Mrs. Helena Valpotic.

Projects under way in this five-year period (1971-75) have attained the highest scientific level and offer every guarantee of giving results of the highest international standards. Besides the contrastive projects mentioned above, the following projects are still in progress:

(a) The History of the Croatian Literary Language of the 19th Century (directed by Dr. Zlatko Vince). The focus of this project is on studying the Zadar-Dalmatian language circle in the history of the Croatian literary language of the 19th century. The result of this project is a study by Dr. Zlatko Vince, which is now being prepared for publication.

(b) Investigation of Romance Languages and Their Elements in Croatia and Yugoslavia. This project encompasses four topics: (1) Etymological Dictionary of Adriatic Fauna (directed by Prof. Vojmir Vinja), a combined linguistic-geographical and etymological undertaking, the corpus of which is based on material gathered from more than 100 locations along the coast. Included are all forms of sea fauna for which there are popular native names. The etymological approach rejects the traditional practice of con-

ali i zahvaljujući vrlo izdašnoj financijskoj pomoći za petogodišnje razdoblje (1971-1975) koju prima od Fonda za naučni rad na osnovi dubokog razumijevanja njegovih zadataka u našem društvu i snažne moralne podrške predsjednika Savjeta za naučni rad akademika Ivana Jurkovića i stručnih službi Savjeta, posebno prof. Helene Valpotic.

Projekti na kojima se radi u ovom petogodišnjem razdoblju (1971-1975) dosegli su najvišu znanstvenu razinu i pružaju svu garanciju da će dati rezultate visokih međunarodnih mjerila. Pored gore navedenih kontrastivnih projekata u toku su još slijedeći projekti:

(a) Povijest hrvatskog književnog jezika 19. stoljeća. (Vodi: dr Zlatko Vince). Težište rada ovog projekta leži na proučavanju zadarsko - dalmatinskog jezičnog kruga u povijesti hrvatskog književnog jezika 19. stoljeća koji je ostao slabije ispitan. Rezultat tog projekta jest studija dr Zlatka Vinca koja je spremna za tiskanje.

(b) Istraživanje romanskih jezika i njihovih elemenata na području SR Hrvatske i SFR Jugoslavije. U okviru tog projekta obradjene su četiri teme: 1) Etimološki rječnik jadranske faune. (Vodio: prof. dr Vojmir Vinja). To je istovremeno lingvističko-geografski i etimološki rad jer se korpus zasniva na gradnji sakupljenoj na više od 100 točaka naše obale i to za sve vrste morske faune za koje narod ima izvorne nazive. Etimološki pristup odbacuje tradicionalističku

sidering only the forms themselves; it seeks to place each name in a formal and semantic system of relations and is based on a semantic analysis of the item and on comparisons of identical or similar treatments of other Mediterranean nomenclature.

(2) Establishment and Adaptation of Italian Terminology Found in Yugoslav Public Life (directed by Prof. Josip Jernej). The goal of this research is to collect from various locations and from published material administrative and political terminology in Italian which might be standardized later on the Yugoslav two-language territory.

(3) The Sefard Dialects of Bosnia, Croatia, Macedonia and Serbia (directed by Prof. August Kovačec). Very little has been done on the Sefard dialects since the period between the wars. The Sefard dialects are by their culture and economic presence a people which we must not neglect. In neighboring lands of Yugoslavia these dialects have been studied and saved from extinction. For this reason an investigation was begun of these dialects, and the work will have to be continued into the next five-year period since for technical reasons it could not be finished. So far the dialect of Sefard families in Dubrovnik has been investigated and this material prepared for publication. The investigations have been expanded into Bosnia, where the dialect survey has been completed.

(4) Arumanian Dialects of Yugoslavia (directed by Prof. August Kovačec). What was said above about the Sefard dialects holds as well for the Arumanian dialects. Since thus far only experimental questionnaires have been completed in the field, mainly in Macedonia, this project will continue into the next five-year period.

praksu isključivog uzimanja u obzir same forme i zasniva se na postavljanju svakog naziva u formalnu i semantičku mrežu odnosa, na semičkoj analizi označene stvari i usporedbi jednakih ili sličnih denominacionih postupaka u ostalim sredozemnim nomenklaturama.

(2) Utvrđivanje i uskladjivanje talijanske terminologije s područja društvenog života na našem državnom području. (Vodio: prof. dr Josip Jernej). Zadatak je te teme da sakupi u raznim punktovima na terenu i iz publikacija te da kritički obradi talijansku administrativnu i političku terminologiju koja bi se kasnije mogla ujednačeno uvesti na našem dvojezičnom terenu.

(3) Sefardski govori Bosne, Hrvatske, Makedonije i Srbije. (Vodio: prof. dr August Kovačec). O sefardskom nije se u nas gotovo ništa učinilo od godina između dva rata, a Sefardi su po značenju svog kulturnog i ekonomskog prisustva populacija koju ne bismo smjeli zanemariti. U susjednim zemljama ti su govori proučeni i spašeni od propadanja. S tog razloga pokrenuto je istraživanje tih govora unutar ovog projekta, a rad će se morati nastaviti i u idućem petogodišnjem razdoblju, jer u ovom se iz tehničkih razloga nije mogao dovršiti. Dosad je istražen govor sefardskih obitelji u Dubrovniku a sakupljeni materijal pripremljen je za tisak. Istraživanja su proširena na područje Bosne gdje su provedene ankete.

(4) Arumunjski govori SFR Jugoslavije. (Vodio: prof. dr August Kovačec). Što je rečeno gore za sefard-

(c) Investigation of Phraseology in the Russian and Croatian Literary Languages (directed by Prof. Antica Menac). The main objective of this project is to gather and to classify on the basis of certain criteria the phraseology of Russian and Croatian. This includes first of all phrases of an idiomatic and terminological character, then other set phrases as well as word groups which show a tendency toward becoming phrases. Studied in particular are the origin of fixed phrases and the question of whether both languages have similar tendencies of acceptance, development and use of phrases.

(d) Computer Analysis of Old Croatian Literary Texts (directors: Prof. Željko Bujas and Prof. Milan Moguš). This study of the language of Old Croatian literature is an attempt to treat language concordances in such a way that several special analyses may be carried out on the basis of the treatment. Prof. Bujas developed, at the University of Texas, the first concordances for several Croatian literary texts (Suzana by Marko Marulić, Osman by Ivan Gundulić, and Povratak Filipa Latinovicza by Miroslav Krleža), and with that experience the project is developing concordances of the first Croatian written monuments and of the major works or a selection of works of old Croatian literature. When all of these handbooks are published, they will serve researchers of Croatian literature in their investigation of these works.

(e) English-Croatian Lexicographic Corpus (director: Prof. Željko Bujas). This corpus, compiled with the aid of computer technology, the first such application in Yugoslavia, will present an easily usable source for lexico-

ske govore vrijedi i za arumunjske. Kako su dosada vršene samo pokusne ankete na terenu, prvenstveno na području SR Makedonije, rad će se nastaviti u idućem petogodišnjem razdoblju.

(c) Istraživanje frazeologije u ruskom i hrvatskom književnom jeziku. (Vodi prof. dr Antica Menac). Glavni je zadatak tog projekta da skupi i po određenim kriterijima klasificira frazeologiju ruskog i hrvatskog književnog jezika. Tu ulazi u prvom redu frazeologija idiomatskog i terminološkog karaktera, zatim druge stalne veze riječi kao i one koje pokazuju tendenciju frazeologizacije. Posebno se proučava podrijetlo frazeoloških veza riječi i istražuje se da li u oba jezika postoji sličnost u tendencijama primanja, razvijanja i upotrebe frazeoloških veza riječi.

(d) Kompjutorska analiza tekstova stare hrvatske književnosti. (Vode prof. dr Željko Bujas i prof. dr Milan Moguš). Proučavanje jezika stare hrvatske književnosti na modernim osnovama traži izradu jezičnih konkordancija na osnovu kojih se može vršiti niz specijalnih analiza. Pošto je prof. Željko Bujas izradio na University of Texas prve konkordancije tekstova nekoliko djela hrvatske književnosti (Suzana od Marka Marulića, Osman od Ivana Gundulića i Povratak Filipa Latinovicza od Miroslava Krleže), na tom iskustvu izrađuje ovaj projekt konkordancije prvih hrvatskih pisanih spomenika i kapitalnih djela ili izbora djela stare hrvatske književnosti. Kad se otisnu svi ti priručnici, oni će poslužiti znanstvenim istraživačima hrvatske književnosti u njihovu daljnjem proučavanju tih djela.

graphic problems of various types. The success of this project will make possible work on two-language corpora for other languages as well.

(f) Croatian Toponyms in English Travel Literature (director: Prof. Rudolf Filipović). By excerpting from a large number of works of English travel literature a file of Croatian toponyms appearing in those works has been compiled. Now in progress is their classification and a study of their origins, development, and the changes they have undergone.

(g) Monograph: The English Element in European Languages and an Etymological Dictionary of English Borrowings in European Languages (director: Prof. Rudolf Filipović). Through the international cooperation of universities in Bucharest, Groningen, Poznań, Lund and Bratislava, this project is studying the English element in 16 European languages. It is relying on the theoretical base established during the first phase of the study, completed several years earlier. The number of European languages being studied was fixed at 16 through theoretical considerations. The majority of analyses have been completed and the results obtained are being organized for inclusion in a monograph; the lexical elements themselves will make up an etymological dictionary.

"As the first work of its kind in the world, this is a pioneering effort and will present a work of outstanding theoretical and practical interest." (D. Brozović). In the monograph will be included the results of the study of the borrowings, with the aim of establishing the universals and general principles by which the process of language borrowing in a geographically limited area develops. The

(e) Englesko - hrvatski leksikografski korpus. (Vodi: prof. dr. Željko Bujas). Dobivanjem takvog korpusa prvi put pomoću kompjutorske tehnike, dobit će se lako upotrebljiv izvor za leksikografske zadatke raznih tipova. Uspjeh toga projekta omogućit će izradu dvojezičnih korpusa i za ostale jezike.

(f) Hrvatski toponimi u engleskoj putopisnoj literaturi. (Vodi: prof. dr. Rudolf Filipović). Ekscerpiranjem velikog broja djela engleske putopisne literature sastavljena je kartoteka hrvatskih toponima koji se javljaju u tim djelima. Sada je u toku njihova klasifikacija i proučavanje porijekla, razvoja i promjena kroz koje su ti toponimi prolazili.

(g) Monografija: Engleski element u evropskim jezicima, i Etimološki rječnik engleskih posudjenica u evropskim jezicima. (Vodi: prof. dr. Rudolf Filipović). Uz međunarodnu suradnju sveučilišta u Bukureštu, Groningenu, Poznanju, Lundu i Bratislavi, ovaj projekt proučava engleski element u 16 evropskih jezika oslanjajući se na teoretsku osnovu izradjenu u njegovoj prvoj fazi završenoj prije nekoliko godina. Broj evropskih jezika koji se ispituju utvrđen je na osnovu teoretskog obrazloženja s brojem 16. Veći broj analiza je završen pa se dobiveni rezultati sredjuju u svrhu njihovog uključivanja u Monografiju a leksički elementi u Etimološki rječnik.

"Kao prvi rad te vrste u svijetu on je pionirski i predstavljaće izvanredan teoretski i praktičan interes" (D. Brozović). U Monografiji će biti sadržani rezultati proučavanja evropskih jezika u svrhu utvrđivanja univerzalija i općih principa po kojima se odvija proces

etymological dictionary will be a source of information on the adaptation of English borrowings in European languages on the phonological, morphological and semantic levels.

6. Professional Meetings and Conferences. In order to maintain the necessary contacts among collaborators on the larger projects (such as the contrastive project and the project on the English element in European languages, whose collaborators work in several centers outside of Zagreb and even abroad), the Institute has organized several meetings on the national level for project members and one international conference (the Zagreb Conference of English Contrastive Projects). The value of such meetings for future work is very great. The Zagreb Conference, at which representatives of many English contrastive projects shared experiences and results from their work, was a special success. Both the Conference and the publication of its proceedings are frequently cited in professional linguistic literature as valuable contributions of the Institute.

The Institute maintains contacts with many Yugoslav and foreign institutes and linguistic centers and itself has become a drawing point for many linguists involved in pursuits which are the same as or similar to those of the Institute.

The rather cramped quarters constitute the only reason why the Institute cannot open its doors wider and give access to its material to all those interested, both Yugoslav and foreign. One bright spot is the Fulbright researchers who are permanent collaborators in the English contrastive projects; as linguistic advisors, they work at the Institute for extended periods.

jezičnog posudjivanja na geografski ograničenim područjima. Etimološki rječnik predstavljat će izvor informacija o adaptaciji engleskih posudjenica u evropskim jezicima na fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou.

6. Stručni sastanci i skupovi. Da bi se održala najvažna potrebna veza suradnika na većim projektima (kao što su Kontrastivni projekt i projekt Engleski element u evropskim jezicima čiji suradnici rade u raznim drugim centrima izvan Zagreba ili u inozemstvu) Institut je organizirao nekoliko sastanaka na nacionalnom nivou za članove projekata i jedan međunarodni skup kontrastivnih projekata engleskog jezika (Zagreb Conference of English Contrastive Projects). Korist od takvih sastanaka za daljnji rad na projektima vrlo je velika, a osobit je uspjeh imala Zagreb Conference na kojoj su predstavnici mnogih engleskih kontrastivnih projekata izmijenili iskustva i rezultate svoga rada. Konferencija i publikacija u kojoj su obavljena predavanja održana na njoj, prikazani su u stručnoj lingvističkoj literaturi kao vrijedna akcija Instituta.

Institut održava veze s mnogim domaćim i stranim institutima i lingvističkim centrima, a sam je postao privlačna točka za mnoge lingviste koji se bave istim ili sličnim istraživanjima.

Vrlo skućene prostorije jedini su razlog zašto Institut ne može širom otvoriti vrata i dati pristup svojim materijalima svima zainteresiranim u zemlji i inozemstvu. Izuzetak su fulbrajtovi istraživači koji su stalni suradnici engleskih kontrastivnih projekata, pa kao jezični savjetnici provode duže vremena na radu u Institutu.

O radu Instituta i pojedinih projekata izvještava

The world's linguistic community is informed about the work of the Institute and its many projects at international congresses and in the publications of these conferences. The directors of some projects present their work at conferences devoted to various special topics and in this way the Institute acquires an international reputation and interest in its work spreads.

The Institute offers help to other projects, especially contrastive projects, in many countries. Besides personal contacts which members of the Institute have with other scientists both in Yugoslavia and abroad, the publications of the Institute themselves are a well-established source of help.

7. Publications. The publishing activity of the Institute began with the appearance of three series of publications for the Croatian-English contrastive project. Thus far 18 books in these series have been published: 9 volumes of Reports, 5 volumes of Studies, and two volumes of Pedagogical Materials, as well as two special volumes. Now in preparation are several new publications which will come out in 1975; all material for them has been gathered and is now partially ready for printing.

In addition to the publications of the first contrastive project (Croatian-English), the Institute is beginning a series for the second contrastive project (English-Croatian), the goal of which is a contrastive analysis of the Croatian literary language on the basis of English. These publications, we hope, will advance the study of the Croatian literary language in the United States and Great Britain and are meant for both teachers

se svjetska lingvistička javnost na međunarodnim kongresima i u njihovim publikacijama. Voditelji pojedinih projekata prikazuju rad svojih projekata na kongresima te specijalnosti pa preko njih Institut stječe međunarodnu reputaciju a širi se i interes za rezultate njegova rada.

Institut daje pomoć drugim projektima osobito kontrastivnim u mnogim zemljama. Pored osobnih kontakata koje imaju suradnici Instituta s drugim znanstvenicima u zemlji i inozemstvu ta se pomoć dobro odvija preko publikacija koje izdaje Institut sam ili u suradnji.

7. Publikacije. Izdavačka djelatnost Instituta počela je s izdavanjem triju serija publikacija za kontrastivni projekt hrvatsko-engleski smjer i do danas je u toj seriji Institut tiskao 18 knjiga: 9 svezaka Reports, 5 svezaka Studies, 2 sveska Pedagogical Materials i 2 posebna sveska. U pripremi je nekoliko novih publikacija koje će izaći u toku 1975. godine, jer je za njih skupljen sav materijal i već pripremljen za tisak.

Pored publikacija prvog kontrastivnog projekta (hrvatsko-engleski smjer) Institut pokreće seriju publikacija i za drugi kontrastivni projekt, englesko-hrvatski smjer, kojemu je cilj kontrastivno proučavanje hrvatskog književnog jezika na osnovu engleskog. Te će publikacije nadamo se, unaprijediti studij hrvatskog književnog jezika u SAD i Velikoj Britaniji, a namijenjene su jednako nastavnicima kao i studentima.

Potreba publiciranja rezultata rada na velikom projektu Engleski element u evropskim jezicima traži pokretanje serije publikacija i za taj projekt. Upravo se skuplja materijal za prvi svezak te serije. U toj će se seriji objaviti radnje koje su dosad izradjene za potrebe

and students.

The need for publishing the results of the large project entitled "English Elements in European Languages" demanded a series of publications for that project as well. Material has already been gathered for the first volume of this series, which will contain Project studies whose results pertain to the synthetic monograph, whereas the lexical material will go into an etymological dictionary of English borrowings in European languages.

The Institute is co-publisher of the journal Suvremena lingvistika (Contemporary Linguistics) and is the recipient of financial help which that journal gets from the Fund for Scientific Work of Croatia. The Institute exchanges that journal for other journals and publications and thus builds its own library and maintains contacts with other institutions.

The possibility of publishing an Institute Bilten (Bulletin) is now being considered. Without such a publication, many activities of the Institute, its members and collaborators remain unknown and unpublished. Regular publication of this bulletin will enable the Institute to have even better contacts with the Yugoslav and foreign linguistic community.

8. Remaining Activities. As a working unit of the Faculty of Philosophy, the Institute has, whenever possible, introduced students of the Faculty into its work. In this way it has not only helped students financially but has directly bound them to itself and has pointed the way to the system of contemporary scientific investigation in the sphere of linguistic knowledge.

tog projekta, a čiji rezultati ulaze u sintetičku monografiju, dok se njihov leksički materijal uvodi u etimološki rječnik engleskih posudjenica u evropskim jezicima.

Institut je suizdavač časopisa Suvremena lingvistika i nosilac financijske pomoći koju taj časopis prima od Fonda za naučni rad SR Hrvatske. Institut vrši zamjenu tog časopisa s drugim časopisima i publikacijama pa na taj način izgrađuje svoju biblioteku i održava kontakt s drugim ustanovama.

Upravo se razmatra mogućnost da Institut pokrene svoj Bilten jer mnoge djelatnosti Instituta i njegovih članova i suradnika ostaju nepoznate i neobjavljene zbog nepostojanja takve publikacije. Redovno publiciranje tog Biltena omogućit će Institutu još bolji kontakt s domaćom i stranom lingvističkom javnošću.

8. Ostale djelatnosti. Kao radna jedinica Filozofskog fakulteta Institut je dosad kad god je to bilo moguće uveo i studente fakulteta u rad na svojim projektima. Time je ne samo pomogao studentima financijski već ih indirektno vezivao uza se i upućivao u sistem suvremenog znanstvenog ispitivanja u području lingvističkih znanosti.

Institut već nekoliko godina pruža administrativne usluge Zajednici filoloških instituta i ustanova, a preko svojih članova direktno i indirektno djeluje u većem broju društvenih djelatnosti u našoj Republici. Institut je učestvovao u svim diskusijama u povodu uvođenja samoupravnog sistema i donošenju Zakona o znanstvenom radu. Institut je bio i ostao nosilac ideje o integraciji filoloških instituta u združeni institut kako bi se s jedinstvenim sredstvima i stručnjacima omogućio još bolji i

The Institute for several years has offered administrative services to the Union of Philological Institutes and Institutions, and through its members the Institute participates directly and indirectly in a large number of Society activities in the Croatian Republic. The Institute was involved in all discussions concerning the introduction of the self-management system and in the adoption of the Law on Scientific Work. The Institute was and has remained a source of ideas on the integration of philological institutes into an association of institutes, so that by uniting resources and personnel it might be possible to accomplish better and more successful work.

9. Perspectives. What are the perspectives for the Institute? In looking back over the last fifteen years, on the results attained in that period and on the conditions which Yugoslav society offers such institutes, it seems that work at the Institute will advance further, work conditions will improve, and better and more successful results must follow. The Institute is preparing, on the basis of its present work, experience and accomplishments, a wider and more developed program for the coming five-year period (1975-80) in the hope that, with Yugoslav society's fruitful and ample help which the Institute has enjoyed for the last 15 years, its plans will be realized.

uspješniji rad na tom polju.

9. Perspektive. Kakve su perspektive Instituta? Pogledom unatrag na prošlih 15 godina, na rezultate postignute u tom periodu i na uvjete za rad koje naše društvo pruža takvim institutima, sigurno je da će se rad Instituta i dalje unapredjivati, uvjeti rada poboljšavati pa onda neće moći izostati ni bolji i uspješniji rezultati. Institut priprema, na osnovu svoga dosadašnjeg rada i postignutih rezultata i iskustava, još širi i razradjeniji program svoga rada za iduće petogodišnje razdoblje (1975-1980) u nadi da će svoje planove moći realizirati uz onakvu uspješnu i izdatnu pomoć zajednice koju je tako obilno uživao u prošlih 15 godina.

Č L A N C I

Željko Bujas

COMPUTERS IN THE YUGOSLAV SERBO-CROATIAN : ENGLISH
CONTRASTIVE PROJECT

1.1. Even before the official inauguration (in 1968) of the Yugoslav Serbo-Croatian : English Contrastive Project (YSCECP for short), Yugoslav contrastive analysts, working as an informal though well-defined group¹, had solved two issues facing every contrastive project in its early stages, the first being which linguistic approach to adopt, the second what to do about a corpus?

1.2. In the course of 1966 and 1967, the early discussions soon made it clear that it was best, for a number of reasons, to use a general structuralist approach with generative procedures as equal options whenever individual analysts felt the need for them (Filipović, 1967, 1969a). An overall flexible approach was also emphasized as desirable (Filipović, 1969b:37).

1.3. The first two conferences of Yugoslav contrastive analysts - in Zagreb, April 1967, and Novi Sad, November 1967 - tackled the issue of corpus. The consensus was that a corpus of English and its Serbo-Croatian translation was necessary "to insure wide coverage of the linguistic phenomena involved, and to make up for the lack of linguistic theory in some areas" (Filipović,

1971b:36). The corpus was envisaged as consisting of 100,000 sentences - or some 2,000,000 words - of parallel English and Serbo-Croatian texts, alternating as original and translation.

1.4. At the same conference, this author impressed upon attending contrastivists the need for data-processing equipment. His argument was that the manual handling of a 100,000-sentence slip file was out of question: looking for only one, even pre-coded, item in either half of this file would take at least 120 numbing man-hours.

1.5. The Novi Sad conference, reemphasizing the need for data-processing equipment, highlighted a number of practical difficulties which cast doubt on the possibility of compiling a sufficiently representative corpus of both English and Serbo-Croatian. It was, therefore, concluded to settle for some existing, acceptable corpus of English and translate it into Serbo-Croatian.

2.1. The next year (1968) saw several important aspects added to the planned computational processing within the by then officially inaugurated YSCECP.

2.1.1. First, the present author introduced the concept of contrastive computer concordancing in his article "Concordancing as a Method in Contrastive Analysis" (Bujas, 1967). Visualizing a bilingual key-word-in-context concordance of alternating English and Serbo-Croatian key-words, with one-line or full-sentence contexts, the author illustrated the high contrastive potential of thus-ordered material for syntactic and lexical analyses.

An equally high morphological and word-formation potential was also illustrated by a reverse bilingual keyword-in-context concordance. Both contrastive concordances were illustrated in simulated segments.

2.1.2. Second, the so-called Brown Corpus (short for the Standard Corpus of Present-Day Edited American English, compiled by professors Henry Kučera and W.N. Francis of Brown University) was adopted by the YSCECP to serve as the basic linguistic material for planned contrastive analyses. The choice was made by the project director, Prof. Rudolf Filipović, over the other available large corpus of English, A Survey of /British/ English Usage, compiled under the guidance of Prof. Randolph Quirk. The deciding factor was the availability of the Brown Corpus in computer-readable form (on magnetic tape).

2.2. Next, with the principal decisions about the computer-processing methodology behind us, we started looking around for a computer organization suitable for our needs. With the YSCECP headquarters in Zagreb, our obvious choice was one of the available local computer centers. We soon selected the Zagreb Municipal Computer Center (ZMCC henceforth) which, in addition to servicing a wide variety of municipal administrative and accounting needs, also did computer analyses for research institutions. It was also our good luck to have thus obtained the services of Milutin Cihlar, Dipl. Ing., the ZMCC system analyst, whose background, solidly rooted in the humanities, greatly facilitated communication in those early stages of collaboration.

2.3. The ZMCC was not a big operation then (their machine was an IBM 360/30, with CP storage capacity of only 32 K), and the YSCECP keypunching needs were expected to run to tens of thousands of punched cards. It was, therefore, decided that the project would take care of its keypunching, using a Frieden Flexowriter. Compact in size (only slightly bigger than an electric typewriter) and producing computer-readable perforated paper tape, this machine was ideally suited for a small project like ours, in need of preparing extensive textual material for computer processing on its own, cramped, premises. Eventually, however, the late arrival of the Flexowriter forced us to have all our keypunching done at the ZMCC card punches, which, as will be seen, slowed us down considerably.

3.1. Entering 1969, the first year of actual computer processing, the YSCECP could look upon several major, strategic issues of methodology as solved in principle (corpus and its makeup; processing of corpus by computer; translation and concordancing as mainstays of method). It was now easier to visualize the remaining tasks and stages by which to achieve the computerization of several major procedures planned in the YSCECP.

3.2. However - for the usual reasons of inadequate funds and restrictions of time - it was also by now clear that the YSCECP would have to aim at a less than full computerization of its work, while at the same time accepting a number of significant alternatives in actual procedures.

First. Only the English corpus (the reduced Brown Corpus

text) will be translated into Serbo-Croatian, not vice versa.

Second. Only this English text will be concordanced - as a full normal key-word-in-context concordance (with single-line context). No reverse concordancing will be attempted.

Third. The contrastive (bilingual) properties lost in this monolingual English concordance will be compensated for by establishing two sentence-slip files of both texts (English, and its Serbo-Croatian translation), and by manually merging them into one bilingual sentence-slip file with alternating English and Serbo-Croatian slips, linked by sentence number.

Fourth. To ensure that the English concordance, when complete, offers a patterning of items both more readily observable and linguistically better defined, the English corpus will be morphosyntactically encoded.

3.3. Translating these decisions into actual computer processing called for a number of various procedures, some purely technical, others of high programming sophistication. A few of the longest procedures, as will be noticed, were largely coextensive in time. In spite of that, the whole processing - from the "raw" Brown Corpus text as input to an English Morphosyntactic Concordance and an English/Serbo-Croatian Sentence-Slip File as outputs - spanned 31 months: from January 1969 through July 1971. This entire effort should be adequately presented by the following outlines of the five principal processing stages.

4.1. FIRST PROCESSING STAGE: obtaining the "operational" version and format of the Brown Corpus text

(January through October 1969)

4.1.1. The original Brown Corpus text on tape, having been processed on a second-generation computer (IBM 7070), with a density of 800 BPI (bytes per inch), first had to be converted to 1,600 BPI required by the ZMCC machine. After this, the first printout of the text proved to be rather a strain on the eyes, owing to the 34 special marks used by the compilers to represent several punctuation signs and a host of other graphic features. Some of the most exotic of these marks were suppressed by programming routines, and a printout of the entire Brown Corpus text was obtained on 1,662 sheets.

4.1.2. As the next step - a decision based on financial and technical considerations - Prof. R. Filipović reduced the Brown Corpus text by 50%, from its original 1,014,232 words in 500 two-thousand-word samples to 251 samples with a total of 505,822 running words. He did so preserving the 3:1 ratio of informative over imaginative prose, "with emphasis given to dialogues and letters to the editor (as these two categories seem to come closest to the free style of expression that we need most in our corpus)" (Filipović, 1971b:38).

4.1.3. The final step in this processing stage was restructuring the reduced Brown Corpus text, already in card-image lines, into double-spaced, 63-character-per-line sentence-slip format. The 27,144 sentences of this text, so restructured, were printed out 6 per sheet (and in 8 copies) to be turned in the next stage into slips for the planned English Sentence-Slip File.

4.2. SECOND PROCESSING STAGE: obtaining the English Sentence-Slip File from the operational version of the Brown Corpus text (October 1969). This was an entirely technical stage which involved only cutting up the sentence-slip-format printout produced in the previous stage. This was done on a Böwe 210 rapid-action paper cutter and the obtained 10 by 20 cm slips were filed away manually in cardboard boxes. The resulting English Sentence-Slip File was ready in October 1969, thus becoming the earliest tangible major result of the YSCECP computer processing.

4.3. THIRD PROCESSING STAGE: producing the Serbo-Croatian translation of the reduced Brown Corpus and converting it into the Serbo-Croatian Sentence-Slip File (May 1969 through May 1971)

4.3.1. As soon as the final printout of the reduced version of the Brown Corpus text was ready (in May 1969), it was sent out to translators selected to be representative of the three major (standardized) types of Serbo-Croatian: western (Croatian), eastern (Serbian) and central (Bosnian-Herzegovinian). Equal shares of the English corpus (84 or 83 Brown Corpus samples) were assigned to each group of translators. The Montenegrin variant, spoken by only a half million people, was not represented. The only limitation imposed on the translators was to observe the sentence limits of the English original, carrying them over into the Serbo-Croatian translation to facilitate pairing the key-word contexts in the two languages. It should be emphasized here that no translator was a member of the project, or in any fashion affiliated

with it. This was done deliberately, in order to avoid obtaining any "contrastively aware" translations.

4.3.2. Translating the reduced Brown Corpus took nine months (September 1969 through June 1970). Key punching the Serbo-Croatian translation, with accompanying corrections took considerably longer (November 1969 through March 1971), as it largely coincided with key punching the coded reduced version of the Brown Corpus (cf. Stage Four). Our project, with both its corpora (totaling over 1,000,000 running words) being simultaneously key punched at the ZMCC, did really strain that center's key punching capacity almost to the breaking point.

4.3.3. Finally (in April 1971), after a final corrected printout of the Serbo-Croatian translation was produced, it was restructured into the same sentence-slip format used with the English original (cf. Stage Two). Cutting it up mechanically in a matter of days, we had very soon (early in May 1971) at our disposal the full Serbo-Croatian Sentence-Slip File of the reduced Brown Corpus, as the second major end product of the computer processing in the YSCECP.

4.4. FOURTH PROCESSING STAGE: coding and key punching the operational version of the Brown Corpus text (June 1969 through February 1971)

4.4.1. With most individual topics assigned to project analysts, the need for an efficient retrieval of English grammatical items from the corpus text became increasingly obvious. Simple alphabetical lookups in a concordance can readily retrieve the "function words" (articles, pronouns, prepositions, modals, auxiliaries and the like).

4.4.2. Beginning in June 1969, a four-man group, including this author, started devising a sophisticated numerical morphosyntactic code. Fully developed (by October 1969), this four-digit code worked as follows. The first digit indicated the part of speech. The second added elementary grammatical information. The third covered the functions on word and phrase levels; the fourth took care of the clause level. Single-digit codes, for a restricted number of special cases, were also used. (For these and other details cf. Filipović, 1971b:38-43.)

4.4.3. Between November 1969 and June 1970, the code was entered manually by five encoders in the printout of the reduced Brown Corpus text (therefore the double spacing), after each item requiring it. Eventually, some 60% (59.3 to be precise) of all running words in the corpus were encoded. The remaining 40% - the function words - were simply "boxed" in red ink (fully, or the first four letters). Thus, a sentence like:

John came before I called him

was keypunched as:

1619 44 BEFO ØØØ5 I ØØ1 44 HIM ØØ3

where

1619 stands for: 1= noun; 6 = proper name;

1 = beginning of subject; 9 = beginning of main clause

44 = preterite/perfect active

ØØØ5 = beginning of temporal clause

ØØ1 = subject

ØØ3 = direct object

4.4.4. The coded text was keypunched largely co-

extensively with manual encoding (March through September 1970). However, the unusual nature of this text, when finally presented to the ZMCC keypunching pool - with its thousands upon thousands of an outlandish mixture of meaningless figures and truncated English words - caused a fairly high percentage of punched cards with errors (about 15%). Due to extensive checking, re-checking and re-punching required, it was not until February 1971 that completely error-free tapes and printouts of the coded reduced Brown Corpus were available.

4.5. FIFTH PROCESSING STAGE: producing a full forward concordance of the coded reduced Brown Corpus text (March 1971). Unlike the procedures in the preceding stage, concordancing itself took under two hours of computer time, while printing the concordance required some ten hours. The final product was an impressive ten-volume "grammatical" concordance, the only one of its type and size in the world, as far as this writer is aware. Its 635,454 lines, on 10,095 printout pages, were generated from a 488-item inventory of 231 functional (alphabetic) and 257 morphosyntactic (coded) elements. The context width provided by the concordance was 11 items to the left, with 13 items on the right of the key-word. The "patterned" context was on the right, after the key-word, and five items deep (to take care of such structures as she must have been joking or were to have gone sailing).

4.6. SIXTH PROCESSING STAGE: merging the two separate sentence-slip files into one bilingual (contrastive) file (June and July 1971). This last stage was a mere technical operation, whereby the two monolingual slip files

were merged into one. The merging was carried out manually, resulting in an impressive bilingual (contrastive) slip file, with eight copies for each of 27,144 English, and equal number of Serbo-Croatian, sentences - or a grand total of 434,304 sentence slips.

5.1. Thus, after 31 months of unbroken, and at times hectic, effort, the computer-processing operations of the YSCECP were wound up. Taking stock, we will notice both some underachievement and some overachievement. While on the debit side a fully computer-produced contrastive concordance was partly replaced by conventional slip files, on the credit side a monolingual grammatical concordance was produced with an impressive depth of detail.

5.2. Combined, these two - the bilingual sentence-slip file and the monolingual grammatical concordance - turn into a powerful analytical tool. Combining them is the methodology of data-file-supported research by the project analysts. Working on their assigned topics, they compile a list of items, and combinations thereof, for specific patterns relevant to their topics. These are then looked up in the English grammatical concordance, and the sentences in which they occur are manually retrieved from the bilingual sentence-slip file (two slips for each sentence: the English original and its Serbo-Croatian translation). Concordance lookups are greatly facilitated by the fact that most patterns stand out visually, extending to the right from the central column of key-words. Often, the concordance itself will suggest additional patterns of potential value. Part-time undergraduate helpers can, therefore, be used for this oper-

ation, in addition to the manual retrieval of sentence slips. It would certainly be wrong to use a highly-trained analyst to look up (let alone retrieve the slips for) all the 1,330 occurrences of will in the reduced Brown Corpus, or all the 2,664 cases of at. Or, among the numerically coded items, to look for the pattern ll ll (Nom Sg Noun + Nom Sg Noun) occurring 3,685 times, or the item ØØ5 (Time Adverbial), with its total frequency of 5,353 times - to quote just two examples.

5.3. Once provided with a batch of slips, the analyst has been equipped with a very flexible medium which lends itself uniquely to classification and rapid reordering of any kind. An entirely different approach of categorization - such as assuming a premodifier in addition to an already established postmodifier - may be introduced and tested without difficulty. Satisfactory categories once obtained may be preserved in sentence-slip batches, and new approaches attempted on other duplicates. Last but not least, working with actual text offered in such a conventional physical shape as slips is a psychological advantage not to be under-rated. A contrastive analyst, sitting at a computer terminal and conversing with a central computer by typing in requests for the display and/or print-out of lists and sublists of corpus sentences, incorporating an identifiable feature or features, is certainly a fine concept. In practice, however, most active contrastive researchers would probably be alienated by such an idyllic computational setup. Yet, accepting the computer's help for the drudgery-involving stages of corpus compilation, slip production and preliminary massive sorting, the contrastive researcher has already been sufficiently freed

for his or her proper task: creative linguistic analysis. Such has certainly been our experience in the Yugoslav Serbo-Croatian : English Contrastive Project.

N O T E

1. Officially launched in 1968 as a joint Yugoslav-American venture, though some systematic work had started two years earlier, and a Zagreb contrastive group had been active as early as 1964 (cf. Filipović, 1968, 1971a, 1971b). Financed initially (up to 1971) by the Yugoslav Federal Commission for Cultural Relations with Foreign Countries and the Yugoslav Federal Council for Co-ordination of Scientific Research, and on the American side by the Department of State and the Ford Foundation - and co-ordinated by the Center for Applied Linguistics, Washington, D.C. - the YSCECP is currently financed by the Croatian Scientific Research Council. Some 30 analysts have been active in the project, all of them university teachers from six Yugoslav departments of English. An impressive number of reports and studies on contrastive topics (117 so far) have appeared in the YSCECP publications: 9 volumes of Reports, 5 of Studies, and 2 of Pedagogical Materials (all available from the Institut za lingvistiku, Filozofski fakultet, Salajeva 3, Zagreb, Yugoslavia).

R E F E R E N C E S

Bujas, Željko

- 1967 "Concordancing as a Method in Contrastive Analysis", Studia Romanica et Anglica Zagrabiensia, 23, Zagreb, 1967, 49-62. Though dated 1967, this issue actually appeared in 1968.

Filipović, Rudolf

- 1967 "Contrastive Analysis of Serbo-Croatian and English", Studia Romanica et Anglica Zagrabiensia, 23, Zagreb, 1967, 5-27.
- 1968 The Organization and Objectives of the Project, YSCECP publications, Zagreb, 1968, 17 pp.
- 1969a "Početne faze rada na projektu *Kontrastivna analiza hrvatskosrpskog i engleskog jezika*" Beginning Stages of Work on the YSCECP, in R. Filipović, ed., Prilozi i gradja, YSCECP publications, Zagreb, 1969, 3-25.
- 1969b "The Choice of the Corpus for the Contrastive Analysis of Serbo-Croatian and English", in R. Filipović, ed., Studies, 1, YSCECP publications, Zagreb, 1969, 37-46.
- 1971a "The Yugoslav Serbo-Croatian - English Contrastive Project", in G. Nickel, ed., Papers in Contrastive Linguistics, Cambridge, 1971, 107-114.
- 1971b "The Yugoslav Serbo-Croatian - English Contrastive Project So Far", in R. Filipović, ed., Zagreb Conference on English Contrastive Projects (7-9 December, 1970), YSCECP publications, Zagreb, 1971, 31-79.

KOMPJUTERI U JUGOSLAVENSKOM HRVATSKOSRPSKO-ENGLJESKOM
KONTRASTIVNOM PROJEKTU

Odluka da se Jugoslavenski projekt kontrastivne analize (hrvatskosrpski:engleski) posluži dvojezičnim korpusom, i konačni izbor tzv. Brown Korpusa, povlačila je za sobom i zahtjev za djelotvornom metodom manipuliranja tako opsežnim korpusom od preko 1,000.000 riječi. Taj je zahtjev mogla ispuniti jedino kompjuterska obrada. Konkordiranje - s dvojezičnom kontekstualnom (KWIC) konkordancijom kodiranog korpusa kao ciljem - prihvaćeno je kao najdjelotvorniji postupak za izvlačenje kontrastivno relevantnih podataka i uočavanje zakonitosti u njihovoj distribuciji. U pripremnim fazama kompjuterske obrade priredjena je operativna verzija Brown Korpusa (smanjena za 50% i označena rednim rečeničnim brojem). Ta je verzija zatim morfosintaktički kodirana i prevedena na tri standardne varijante hrvatskosrpskog. U samoj kompjuterskoj obradi, ubušen i kodiran operativni korpus - očišćen od grešaka - pretvoren je u morfosintaktičku konkordanciju od 10.095 stranica (odnosno 635.454 retka), čije su stožernice bile 231 "funkcionalna" riječ i 257 morfosintaktičkih elemenata. Zatim su kompjuterski izradjene (i ručno sparene) posebne kartoteke engleskog izvornika i hrvatskosrpskog prijevoda od po 27.440 rečeničnih kartica. Kombinirana upotreba morfosintaktičke konkordancije - jedinstvene u svijetu po opsegu i zamisli - i dvojezične rečenične kartoteke ima središnje mjesto u metodologiji gornjeg projekta. To je ujedno prva primjena kompjutera u domaćoj lingvistici, kao i u svjetskoj kontrastivnoj analizi.

I Z V J E Š T A J I

SUFIKSALNA TVORBA IMENICA

Tvorba riječi u našoj je lingvistici malo obrađivana, a i ono malo što je donedavno bilo urađeno, rađeno je na malenom broju primjera, uglavnom na riječima iz Karadžičeva rječnika. Kako uz to način obrade ne može zadovoljiti suvremene kriterije, jasno je da su prijašnji radovi većim dijelom zastarjeli.

Da bi se tvorba mogla dobro obraditi, bilo je potrebno skupiti opsežniju gradju. Osnovni je zadatak ove teme bio upravo da skupi gradju iz naših rječnika na jednom mjestu i tako stvori dobru osnovicu za istraživanje tvorbe naših imenica. U tu je svrhu bio izrezan Tolstojev 'Serbskohrvatsko-ruskij slovar' i pojedine riječi nalijepljene na ceduljice, a zatim je ta gradja dopunjena uspoređivanjem i ispisivanjem riječi i tvorbeno zanimljivih podataka iz ovih rječnika:

Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, JAZU
(A-šok),

Deanović-Jernej, Hrvatskosrpsko-talijanski
rječnik,

Rječnik hrvatskosrpskoga književnog jezika, MH
(slova C-K),

Rečnik srpskohrvatskoga književnog jezika, MS
(slova V, Z, Ž),

Rečnik srpskohrvatskog književnog i narodnog jezika, SANU, (slova A i B). Osim toga uneseno je

u gradju i 650 posebno sakupljenih riječi.

Tako je skupljeno oko 52000 imenica.

Zatim su sve istoznačne i bliskoznačne imenice izvedene od iste osnove raznim sufiksima povezane posebnim oznakama. Nakon toga sve su imenice razvrstane u 13 osnovnih tvorbenih skupina, a imenice sufiksalne tvorbe razvrstane su u 346 skupina i pojedine su skupine pažljivo provjerene. Time je gradja pripremljena za proučavanje.

Sada se postupno proučavaju pojedine kategorije. Dosad je na temelju te gradje nosilac zadatka dr Stjepan Babić objavio osam studija.

Stjepan Babić

ISTRAŽIVANJE ROMANSKIH JEZIKA I NJIHOVIH ELEMENATA
NA PODRUČJU SRH I SFRJ

Sefardski govori Bosne, Srbije, Makedonije i Hrvatske

Kao priprema za ovo istraživanje sastavljen je kvestionar za prikupljanje jezične gradje od govornika koji se služe židovsko-španjolskim na teritoriju SFRJ. Kvestionar obuhvaća pitanja prema razdjelima fonetika-(prvenstveno historijski aspekt) morfologija i leksik, a sastavljena su kako na temelju gradje koja je do sada o ovim govorima objavljena tako i na temelju kvestionara koji su primjenjivani na drugim romanskim terenima. Drugi se dio priprema sastojao u prikupljanju gradje iz objavljenih radova o Sefardima na teritoriju SFRJ, s posebnim obzirom na ono što je objavljeno u jugoslavenskim zemljama. Dio toga materijala objavljen je u obliku sintetičkoga pregleda u SRAZ.br. 25-26/1968 (August Kovačec, Les Sefardim en Yougoslavie et leur langue/D'après quelques publications Yougoslaves/ str. 161-177, izašlo g. 1970.). U ljeto g. 1970. i 1971. voditelj projekta obavio je anketu s pomoću kvestionara u Dubrovniku i, uz odgovore na parcijalni kvestionar koje je dobio od jedina tri preživjela govornika židovsko-španjolskoga u Dubrovniku (obitelj Tolentino; ovom prilikom nisu uzimani u obzir Sefardi doseljeni iz Sarajeva i Mostara), uspio je zabilježiti i jedan tekst. Taj tekst uz historijski i sociolingvistički uvod i iscrpan jezični komentar obja-

vljen je u SRAZ br. 33-36/1972-1973 (August Kovačec, Un texto judeoespañol de Dubrovnik, str. 501-531), s time da je u komentaru posebna pažnja posvećena interferencijama između židovsko-španjolskoga i hrvatskoga i ž.-š. i talijanskoga u fonetici, gramatici i leksiku. Pregled karakteristika dubrovačkog židovsko-španjolskoga iznijet je u obliku referata i na IV Međunarodnom kongresu mediteranskih lingvističkih studija (travanj 1971), a referat će biti objavljen u BALM (A. Kovačec, La lengua de los Sefardies de Ragusa). U Dubrovačkom arhivu snimljena su i dva teksta (oba već prije objavljena i komentirana za široku publiku), jedan na hebrejskom a drugi na židovsko-španjolskom, koji se odnose na Sefarde u Dubrovniku. Prepreku temeljitijem i opsežnijem ispitivanju dubrovačkog židovsko-španjolskog činilo je vrlo slabo zdravlje i visoka dob sva tri ispitanika, pa je i ova gradja prikupljena samo zahvaljujući njihovoj krajnjem zalaganju i dobroj volji. U proljeće 1972. obavljena je i anketa u Sarajevu (sudjelovali: Karlo Budor, Milivoj Telečan, Marija Teresa Robert i August Kovačec). Prikupljena je značajna gradja iz gramatike i leksika s pomoću kvestionara, a na magnetofonsku vrpcu snimljeno je oko deset sati uglavnom govornoga teksta na židovsko-španjolskom (sjećanja, pripovijetke, anegdote, poslovice i nešto od malo narodnih pjesama koje su se sačuvala). Iako je i ovdje bilo poteškoća u pronalaženju informatora, rad se ipak odvijao uspješno zahvaljujući susretljivosti Jevrejske Opštine u Sarajevu. Voditelj je obavio i nekoliko kraćih anketa s bosanskim Sefardima koji žive u Zagrebu (2 ankete g. 1970, 1 anketa g. 1971, 1 anketa g. 1973). U jednoj anketi g. 1972. snimljen je i

jedan duži tekst. U anketi g. 1972. sudjelovao je i Milivoj Telečan, a tom je prilikom uz opsežnu gramatičku i leksičku gradju zabilježeno više anegdota, poslovice i izoliranih stihova pjesama. Gradja o bosanskim sefardskim govorima (uključivši i onu zabilježenu u Zagrebu) sredjuje se, a tekstovi s magnetofonskih vrpca se transkribiraju. Na žalost, bilo zbog privatnih poteškoća pojedinih članova ekipe bilo zbog profesionalnih zaduženja koja su drugima nenadano i nepredvidivo iskrsla, terenski rad u Bosni nije mogao biti nastavljen prema planu, niti je bilo moguće započeti ankete u Srbiji i Makedoniji. Dio gradje iz Sarajeva upotrijebio je Mr Karlo Budor u predavanjima o jezičnim kontaktima koja je održao za studente III stupnja na Sveučilištu u Madridu u lipnju g. 1974.

Arumunjski govori SFR Jugoslavije

Za ispitivanje arumunjskih govora u SFRJ (Makedonija) prilagodjen je i dopunjen prema novijim radovima i gradji s terena kvestionar po kojemu su između dva rata obavljene ankete za Rumunjski jezični atlas (anketama je bila obuhvaćena i Makedonija). Voditelj ankete prikupio je i dosta etnološke gradje iz objavljenih vrela (s pomoću koje je dobrim dijelom popunjen kvestionar) i dio povijesne gradje (objavljene) koja se odnosi na Arumunje. Bilo je predviđeno da se ankete obave prvenstveno na onim punktovima koji nisu bili obuhvaćeni anketama za Rumunjski jezični atlas (ALR). Zbog socijalne naravi arumunjskog stanovništva prethodni kontakti s punktovima na terenu (pismeno) nisu dali rezultata i an-

kete nisu počele u vremenu koje je prethodno bilo planirano. Naknadno su svi suradnici na ovom dijelu projekta - zbog nedovoljnog pozavanja rumunjskoga i zbog osobnih problema - odustali od suradnje, pa je čitav posao ostao samo na "kabinetskim" pripremama. Budući da je za izvodjenje ovoga dijela projekta, u onom obliku kako je prvotno zamišljen nužno potrebna veća ekipa, voditelj projekta, koji namjerava ispitivanja nastaviti sâm, ograničiti će se na glavne arumunjske lokalitete u Makedoniji Krušovo, Gopeš i Magarevo.

August Kovačec

KAKO SU SE MARULIĆEVA DJELA NAŠLA U KOMPJUTORU?

Godine 1969. navršilo se sto godina otkako je izašla 1. knjiga Akademijine edicije Stari pisci hrvatski (SPH), u kojoj je Ivan Kukuljević Sakcinski izdao Marulićeva djela. O toj se stogodišnjici pomišljalo na novo, kritičko izdanje Marulićevih djela, i to uglavnom iz tri razloga: 1. pojavila se sumnja u Marulićevo autorstvo nekih pjesmotvora što ih je Kukuljević unio u SPH¹; 2. u djelima koja su bez sumnje Marulićeva (a tu se u prvom redu misli na Juditu i Susanu) ima slabó ili pogrešno pročitanih mjesta; 3. javljaju se glasovi da su pronađena nova Marulićeva djela², pa bi ih - ako je to istina - trebalo u novom izdanju priključiti Marulićevoj opusu. Zbog svih triju razloga bila je potrebna uža suradnja literarnih historičara i lingvista. Drugim riječima: jezična bi analiza pomogla razrješavanju tih pitanja. Budući da je temeljna karakteristika dosadašnjih rasprava o Marulićevoj jeziku bila ograničenost obrade³, pomislilo se na cjelovitiju analizu Marulićeva izraza.

Od samog je početka bilo jasno da se jezične analize ne smiju bazirati na fragmentarnosti jer svaka riječ, svaki oblik može korisno poslužiti. Tako široko koncipiran zadatak oblikovan je 1968. u Institutu za lingvistiku Filozofskoga fakulteta u znanstveni projekt pod naslovom Jezik Marka Marulića (nosilac projekta M. Moguš).

Počelo se s Juditom. Svaku sam riječ toga djela ručno ispisivao na listiće po ustaljenim rječničkim pravilima: natuknica, rečenica u kojoj se natuknica nalazi, oznaka mjesta natuknice, originalna grafija natuknice⁴. U isto je vrijeme Željko Bujas, kao stipendist Fordove fundacije, započeo u Americi rad na kompjutorskom konkordiranju nekih djela hrvatske književnosti⁵. Poslana mu je naknadno Marulićeva Susana. Tako su se dva Marulićeva djela počela priredjivati za konkordiranje: Judita ručno u Zagrebu i Susana kompjutorski u Texasu.

Po povratku u zemlju održao je Ž. Bujas nekoliko predavanja na kojima je ilustrirao korist konkordancija pri tekstualnim analizama. Kad sam čuo koje je sve predradnje učinio za kompjutorsko konkordiranje i koliko je malo vremena za to utrošio, napustio sam ručno ispisivanje daljnje gradje kao vrlo neekonomično i dogovorio se da zajednički nastavimo kompjutorskim sistemom konkordirati ne samo Marulićeva djela nego i ostala djela starije hrvatske književnosti. Tako smo u okviru rada Instituta za lingvistiku predložili novi projekt pod naslovom Kompjutorska analiza tekstova stare hrvatske književnosti. Projekt je prihvaćen 1970. godine.

Odmah smo počeli priredjivati dvije konkordancije. Kolega Bujas je sam doradio Gundulićeva Osmana⁶, a zajednički smo dovršili kompjutorsku konkordanciju svih hrvatskih djela Marulićevih.

Već prvi rezultati ohrabruju. O njima sam referirao na Znanstvenom sastanku o Marku Maruliću ("Je li Marulić autor Firentinskog zbornika") i na 8. kongresu

jugoslavenskih slavista ("Kompjutor - pomoć u lingvističkom istraživanju").

Nakon Marulićevih djela konkordirana su ostala što su ušla u plan projekta, tj. djela Barne Karnarutića, Zoranićeve Planine, tri verzije Pelegrinovićeve Jejupke, djela Hanibala Lucića i Petra Hektorovića, Benetovićeve Hvarkinja, sve pjesme Ranjinina zbornika, Držićeve komedije, djela Ivana Bunića Vučićevića, Vitezovićeve djela, Kanižlićeva Sveta Rožalija, komedije Tita Brezovačkoga, a od hrvatskoglagoljskih tekstova do 1300. godine Razvod istarski. Stvorena je tako solidna baza za najrazličitije frekvencijske, kolokacijske, fonološke, morfološke, sintaktičke i stilističke analize starohrvatskih tekstova.

Milan Moguš

Bilješke

1. Antun Djamić, "Nekoliko priloga za poznavanje Marulićeve poezije", Hrvatsko kolo, sv. 3, Zagreb 1950.
2. Carlo Veriani, "Il codice Dalmatico-Laurenziano", Ricerche slavistiche, sv. 5, 1957; Isti: "Prose e versi inediti di Marco Marulo nel codice Dalmatico-Laurenziano (Materiali)", Ricerche slavistiche, sv. 6, 1958.
3. Milan Moguš, "O proučavanju Marulićeva jezika", Čakavska rič, sv. 1, Split 1972, str. 95-100.
4. Treba ipak reći da prvenstvo za ovakav postupak pripada kolegi Antunu Djamiću. Naime, za vrijeme održavanja Znanstvenoga sastanka o Marku Maruliću u prosincu 1974. godine, kad se pojavila kompjutorska konkordancija Marulićevih djela, otkrio je A. Djamić da je još prije 35 godina ispisao na listiće i abecedirao svaku riječ iz

djela koje je smatrao Marulićevim. Zanimljivo je da se A. Djamić takva posla prihvatio iz istih pobuda kao i ja, tj. da se totalnim ispisom onoga što jest Marulićevo pomogne odgonetati pripada li Maruliću i ono što mu se pripisivalo. Šteta što je taj Djamićev rad ostao u rukopisu i što se za nj nije znalo sve dosada.

5. To su iz starije hrvatske književnosti Gundulićev Osman, a iz novije Povratak Filipa Latinovicza M. Krleže.
6. Željko Bujas, "Kompjutorska konkordanca Gundulićeva Osmana"; Filologija, sv. 7, Zagreb, 1973.

I S T R A Ź I V A N J A U T O K U

ISTRAŽIVANJE FRAZELOGIJE U RUSKOM I HRVATSKOM KNJIŽEVNOM JEZIKU

U okviru djelatnosti Instituta za lingvistiku treba spomenuti i kolektivni rad na projektu "Istraživanje frazeologije u ruskom i hrvatskom književnom jeziku". Na njemu je angažirana grupa nastavnika s Katedre za ruski jezik Filozofskog fakulteta u Zagrebu: Tatjana Korać, prof. dr Antica Menac (voditelj projekta), dr Milenko Popović, prof. dr Miho Skljarov, Radomir Venturin i mr Renata Volos.

Osnovni radovi započeli su još 1966. godine ispisivanjem ruskih frazeologizama i njihovih značenja iz 15 ruskih rječnika. Za temelj je uzet četvorotomni "Толковный словарь" Ušakova, a materijal je kasnije proširen obradom frazeologije i veza riječi u četvorotomnom Akademijskom rječniku ("Словарь русского языка") i u čitavom nizu općih i frazeoloških dvojezičnih rječnika.

Leksikografski izvori hrvatske frazeologije brojčano su ograničeniji, te se kolektiv služi Matičinim Rječnikom (dva toma latiničkog i pet tomova ćirilskog), Rječnikom sinonima i nekim dvojezičnim rječnicima.

Skupljajući i klasificirajući frazeologiju ruskog i hrvatskog književnog jezika kolektiv se ne ograničava na frazeologiju užeg, idiomatskog tipa, nego uzima i rasprostranjeniju terminološku frazeologiju, a također

stalne veze riječi kao i one koje pokazuju tendenciju čvršćeg međusobnog povezivanja te se može smatrati da su na putu frazeologizacije. Pritom se proučava stilistička vrijednost frazeologizama, upotrebna područja, terminološka pripadnost, vremenska, socijalna i druga ograničenja i dr.

Pored osnovnog dijela rada koji se obavlja kolektivno, pojedini suradnici projekta obraduju i teme po vlastitom izboru, na primjer:

Imenski i glagolski skupovi u ruskoj i hrvatskoj frazeologiji (T. Korać - R. Venturin);

Izvori ruske i hrvatske frazeologije (A. Menac);

Supstitucija elemenata frazeologizma na paradigmataskoj osi (M. Popović);

Lične zamjenice kao neobavezan sastavni element frazeološke jedinice (M. Skljarov);

Frazeologizmi praćeni pokretima (R. Volos).

Antica Menac

ENGLESKO-HRVATSKI LEKSIKOGRAFSKI KORPUS

Posljednjih se godina u našim lingvističkim krugovima sve više osjećala potreba za univerzalnim leksikografskim korpusom koji bi mogao poslužiti kao osnova leksikografskim zadacima različitih tipova i ciljeva. Potaknut tom potrebom, 1972. godine na inicijativu i pod rukovodstvom prof. Željka Bujasa u Institutu za lingvistiku Filozofskog fakulteta počeo je rad na projektu "Englesko-hrvatski leksikografski korpus". Kao gradnja za leksikografsku datoteku izabran je "Englesko-hrvatski rječnik", glavni urednik R. Filipović, Zora, Zagreb, 6. izdanje, 1971, 1467 str. Neposredna je namjera projekta bila izrada hrvatsko-engleske konkordancije ovog dvojezičnog, englesko-hrvatskog rječničkog korpusa; dakle, priredjivanje datoteke rječničkog materijala na takav način da svaka pojedina riječ hrvatskog teksta (glosa), bez obzira na broj ponavljanja, bude registrirana abecednim redom i sa svojim užim dvojezičnim kontekstom. Ovakav bi materijal, dobiven konkordiranjem ukupnog inventara desne strane rječničkih natuknica (hrvatskih glosa), sadržavao preko 600.000 hrvatsko-engleskih prijevodnih parova. Već u svom najsirovijem obliku on bi mogao biti od goleme koristi pri raznim leksikografskim zahvatima, prvenstveno za izradu enciklopedijskog hrvatsko-engleskog rječnika, te za ažuriranje i poboljšavanje postojećih. Ovakvim se postupkom, naime, englesko-hrvatska leksikografska gradnja pretvara zapravo u obratnu hrvatsko-

englesku gradju i tako se kreira materijal višestruko upotrebiv i u jednojezičnoj leksikografiji, npr. za razne uredničko-redaktorske zahvate, u kompiliranju rječnika sinonima itd.

Izvodjenje ovako koncipiranog zahvata koji podrazumijeva prestrukturiranje korpusa (od preko 1.000.000 hrvatskih i engleskih riječi) na više načina, zahtjevalo je već zbog opsežnosti samog posla i posebno zbog opasnosti i od najmanjeg gubitka materijala - kompjutorsku obradu. Na temelju analize gradje, s rukovodiocem sektora programiranja Elektronskog računskog centra u Zagrebu, ing. Milutinom Cihlarom, riješena su sva načelna tehnička i metodološka pitanja u vezi s kompjutorskom obradom i izradjene su upute za prijenos dvojezičnog korpusa na novi medij. Tekst rječnika zatim je preoblikovan u skladu sa zahtjevima obrade i markiran tako da bi kompjutor mogao razlikovati engleske od hrvatskih segmenata teksta.

Prepisivanjem na fleksorajteru (posebnom pisacem stroju) Instituta za lingvistiku, ekipa studenata Filozofskog fakulteta prenijela je integralni materijal na preko pedeset 300-metarskih papirnih traka s kojih je gradja presnimljena na magnetske trake. Programskim putem cjelokupni je tekst formatiziran, numerirani su reci i organizirane datoteke radi lakše kompjutorske manipulacije i unošenja eventualnih korekcija. Programskim rješenjima uklonjene su sve sistematske pogreške nastale bilo tijekom bušenja, bilo prebacivanjem s jednog medija na drugi.

Slijedeća je faza bila izlistavanje ovako organizirane leksikografske gradje. Dobiveni je ispis pa-

žljivo kolacioniran (Maja Bratanić-Čimbur, asistent Instituta za lingvistiku) s izvornim, posebno priredjenim tekstom rječnika, te su u njemu markirane sve uočene pogreške nastale prepisivanjem prilikom prijenosa teksta na papirnu traku. Korigiranje se vršilo u terminalu Sveučilišnog računskog centra na Filozofskom fakultetu i to djelomice posredno, putem bušenih kartica, a djelomice izravnim ispravljanjem zapisa na magnetskom disku, posredstvom posebnog programa prilagodjenog za video-terminal (juniskop).

Ovim poslovima rukovodio je ing. Šandor Dembitz, asistent Elektrotehničkog fakulteta.

Dok se ovaj opsežni i vrlo odgovorni dio posla privodi kraju, ponovo se na novom ispisu provjerava točnost unesenih korekcija, a istovremeno teku finalne pripreme za samo konkordiranje cjelokupne priredjene gradje i dotjeruju se programi za ovu definitivnu fazu obrade rječničkog materijala.

Maja Bratanić-Čimbur

PRILOZI OPISU JEZIKA HINDI

Indološke su studije u našoj znanstvenoj sredini vrlo mlade, a razvijaju se u organiziranu obliku kao rezultat kratkog postojanja indološke katedre na Odsjeku za opću lingvistiku i orijentalne studije. Projekt "Prilozi opisu jezika hindi" predstavlja prvo u nas bavljenje hindskim jezikom uopće, pa se i njegov pravi smisao sastoji u činjenici, da je upravo na njegovu ostvarivanju, u indološkom i općem znanstvenom pogledu, grupa zagrebačkih indologa stekla i potvrdila istraživačku sposobnost i zrelost.

Hindski je jezik unazad oko jednog desetljeća predmet sve većeg interesa indologa i lingvista u Indiji i u svijetu, pa su danas sve češći prilozi njegovu istraživanju. To je sasvim razumljivo kada se zna, da je hindi kao jezik bogat posebnostima u svojoj strukturi, a da ipak, mada sredstvo sporazumijevanja u velikom prostoru indijskog potkontinenta, nije do sada bio pomno studiran i opisivan.

Projekt "Prilozi opisu jezika hindi" zamišljen je kao širok i raznorodan skup tema o pojedinim aspektima hindske problematike, primjeren stručnim i znanstvenim mogućnostima njegovih nosilaca. Tako su u centar istraživanja postavljena pitanja glagolske morfologije, strukture složenih vremena i složenih glagola, tvorbe riječi prema sanskrtskim obrascima, problema jezičnog

standarda i posudjivanja iz engleskog jezika. To su teme koje zadiru u najkarakterističnije crte hindskog jezika.

Rad na ovom projektu bio je relativno spor, ali temeljit. Značajno je i vrijedno, da je materijal skupljen za radove ovog projekta temelj za naša daljnja bavljenja hindskim jezikom.

Milka Jauk-Pinhak

PETOJEZIČNI KONTRASTIVNI PROJEKT

U doba kad je u Institutu za lingvistiku započeo rad na Jugoslavenskom srpsko-hrvatsko - engleskom kontrastivnom projektu (YSCECP) ukazala se mogućnost da se u skladu s već postojećom i razradjenom metodom kontrastivno prouče sistemi još nekoliko za nas najvažnijih stranih jezika. Tako je unutar Petojezičnog kontrastivnog projekta započeo rad na proučavanju francuskog, njemačkog, ruskog, španjolskog i talijanskog jezika u odnosu prema hrvatskosrpskom jeziku. Cilj tog projekta bio je da se utvrđivanjem sličnosti i razlika dvaju sistema iznadju oni elementi sistema do kojih se može doći samo kontrastiranjem.

Francuski dio Petojezičnog kontrastivnog projekta (voditelj: Željko Klaić) kao osnov analize ustanovio je korpus francuskih književnih tekstova i njihovih hrvatskosrpskih prijevoda. Iz tog su korpusa oformljeni potkorpusi prema određenim sintaktičkim jedinicama koje se promatraju. Analizom pogrešaka studenata francuskog jezika utvrđene su zatim točke negativne interferencije hrvatsko-srpskog sistema na francuski. Također se, zasad eksperimentalno, radi na leksičkim subsistemima hrvatskosrpskog i francuskog što može biti ne samo doprinos analizi mogućih uzroka semantičke i stilističke interferencije već i doprinos leksikografskom radu na usavršavanju dvojezičnih rječnika našeg i francuskog jezika.

U njemačkom dijelu projekta (voditelj: Stanko

Žepić) obradjene su slijedeće teme: tvorba riječi, zavisne rečenice, participijalne konstrukcije i pasiv. Izradjena je prva studija pod naslovom "Wortbildung des Substantivs im Deutschen und Serbokroatischen". Ovaj projekt nedavno se uklopio u veći petogodišnji (1976-1980) projekt izrade njemačko-hrvatskosrpske gramatike koji će biti rezultat zajedničkog rada katedara za njemački jezik na nekoliko jugoslavenskih sveučilišta te Instituta za njemački jezik u Mannheimu.

Korpus ruskog dijela projekta (voditelj: Antica Menac) sačinjavaju tekstovi suvremenog književnog ruskog jezika, ne stariji od 1945. godine, kao i njihovi prijevodi na hrvatskosrpski. Sakupljen je također i materijal za analizu pogrešaka, a kontrastiranjem se nastoji uporediti dva sustava na gotovo svim razinama: fonološkoj, morfološkoj, sintaktičkoj, leksičko-frazeološkoj, tvorbenoj.

Sveobuhvatnija analiza predviđena je i u španjolskom dijelu projekta (voditelj: Karlo Budor). Do sada se radilo na slijedećim temama: funkcija i značenje kopulativnih glagola, španjolski konjunktiv i njegovi hrvatski ekvivalenti. Također je kontrastivno izanaliziran najfrekventniji vokabular.

Kako govorniku hrvatskosrpskog, talijanski jezik na razini fonologije (ako se izuzme ritam i intonacija) ne predstavlja posebnih poteškoća s obzirom na sličnosti dvaju sistema, rad talijanskog dijela projekta (voditelj: Josip Jernej) usredotočio se uglavnom na sintaktičke analize (rekcija glagola, imenica, pridjeva i priloga, upotreba člana, pasivnih i bezličnih konstrukcija, upotreba konjunktiva, infinitivne, participijalne i gerun-

divne konstrukcije, struktura rečenice i red riječi u rečenici). Korpus je također sastavljen od književnih tekstova, a analiza pogrešaka predstavljala je i ovdje putokaz za najvažnije slučajeve interferencije. Ni područje leksika nije zanemareno. Posebna pažnja posvećena je problemu lažnih parova ("falsi amici") koji se javljaju pri izboru stranih riječi kod prevodjenja, a pod utjecajem interferencije formalno sličnih ali značinski i upotrebno drugačije iznijansiranih riječi u materinjem jeziku.

Diana Mazalin

K R O N I K A

MEDJUNARODNI SIMPOZIJ RUSISTA U ZAGREBU

Medjunarodno udruženje nastavnika ruskoga jezika i književnosti (MAPRJaL) osnovano je godine 1967. u Parizu i od tada je razvilo vrlo široku stručnu i znanstvenu djelatnost, usmjerenu prvenstveno prema problematici ruskog kao stranog jezika, njegovu proučavanju i nastavi u različitim jezičnim sredinama. Udruženje sada ima za sobom dva kongresa (1970. u Moskvi i 1973. u Varini) i velik broj konferencija i drugih stručnih i znanstvenih skupova, od kojih se jedni organiziraju prema tipu i nivou učenja ruskog jezika (škole, filološki i nefilološki fakulteti, tečajevi, intenzivna nastava itd.), drugi prema tematici (metodološka nastavna pitanja, problematika udžbenika i priručnika, pitanja književnosti, kulturologije i dr.), a treći prema materinskom jeziku učenika (nacionalni, regionalni, medjunarodni skupovi). Neka se od tih pitanja posebno prate i proučavaju u medjunarodnim komisijama MAPRJaL-a (komisija za književnost, za kulturološku problematiku, za pitanja udžbenika i priručnika i nedavno osnovana komisija za kontrastivnu lingvistiku).

Udruženje koje u Medjunarodnom udruženju nastavnika ruskog jezika i književnosti zastupa našu zemlju u svojstvu redovnog člana, jest Savez slavističkih društava Jugoslavije. Uprava Saveza, koja je od 1972. do 1975.

imala sjedište u Zagrebu, odlučila je organizirati međunarodni simpozij na temu "Metodološka problematika kontrastivnog opisa ruskog i materinskih jezika".

Simpozij je održan u Zagrebu 3-5. listopada 1975. U njemu su sudjelovali rusisti iz naše zemlje, kao i iz Bugarske, Čehoslovačke, Mađarske, Mongolije, Njemačke Demokratske Republike, Savezne Republike Njemačke, Poljske, Sovjetskog Saveza i Švedske. Mnogi su od njih voditelji ili suradnici kolektivnih radova i projekata u kojima se kontrastivno proučava ruski kao strani jezik i neki drugi jezik kao materinski, a neki se tom problematikom bave individualno. Ovaj je simpozij svima njima pružio priliku da o pitanjima kojima se bave prodiskutiraju i razmijene mišljenja s kolegama koji imaju isti znanstveni interes. Osnovni je element za razmjenu mišljenja bila metodologija kontrastivnog istraživanja, i to u primjeni na jezike različitog stupnja bliskosti - od bliskih do vrlo udaljenih (ruski i neki slavenski jezik, ruski i neki neslavenski indoevropski, ruski i neki neindoevropski jezik).

Problematika simpozija grupirana je oko ovih osnovnih pitanja: opća pitanja kontrastivnog proučavanja jezika; pitanja kontrastivnog opisa na razini fonologije, morfologije, sintakse, tvorbe riječi, leksike, frazeologije, stilistike; pitanja kontrastivnosti u prevodjenju; pitanja analize pogrešaka. Sve grupe pitanja nisu, naravno (i na žalost), bile ravnomjerno zastupljene u referatima, pa je na taj način veća pažnja posvećena, na primjer, morfologiji, sintaksi i leksici, nego fonologiji, frazeologiji i stilistici; ali to je neizbježiva pojava

na skupovima za koje se referati ne naručuju, nego slobodno biraju. Taj je nedostatak nadoknaden diskusijom koja je zaista obuhvatila mnoga pitanja i maksimalno dopunila i s različitih aspekata osvijetlila široku problematiku.

Teško je ovdje istaći pojedine referate kao osobito zanimljive jer su mnogi, ako ne i svi, obradivali važna i interesantna pitanja. Neki od njih, koji se grupiraju u veće cjeline oko jednog problema (npr. kategorije roda, ili glagolskih prefiksa), upotpunjeni diskusijom, ukazuju na mogućnosti zaokruživanja problematike iz različitih vidokruga i na korist od razmjene mišljenja. To su isto pokazali i oni referati koji su se nalazili na granici dviju ili triju razina (npr. morfologije, tvorbe riječi i sintakse, ili tvorbe riječi i leksike).

Spomenut ćemo ipak jedan referat koji je pobudio nepodijeljeno zanimanje sudionika simpozija; to je referat jedinoga nerusista na tom skupu - prof. dra Rudolfa Filipovića, koji je iznio metodološka pitanja kontrastivne analize koju on, na temelju svoga rada na Jugoslaven-skom hrvatskosrpsko-engleskom kontrastivnom projektu, smatra osnovnima i bitnima. Znajući za bogate rezultate koje je taj projekt do sada ostvario i za ugled koji zbog toga uživa u svjetskoj stručnoj javnosti, sudionici simpozija su se s osobitom pažnjom upoznali s njegovim postavkama i metodama rada, a u diskusiji su postavili niz pitanja i provodili usporedbe s načinom rada u svojim kolektivima ili sa svojim osobnim radom. Tako se pokazala veoma korisnom ovakva mogućnost zagledavanja izvan uže struke i razmjena iskustava na širem planu.

Rad simpozija bio je olakšan pa i pojednostavljen

time što je na vrijeme, tj. pred sam početak rada simpozija, objavljen zbornik referata i saopćenja. Na taj su se način sudionici mogli upoznati s njegovim sadržajem i prije slušanja pojedinih referata te se bolje pripremiti za diskusiju. Istina je da takav zbornik, predan u tisk mjesec dana prije simpozija, ne može dati potpuno točnu sliku toka rada simpozija i referata koji su na njemu održani: neki od najavljenih sudionika koji su referate na vrijeme poslali te su ovi u zborniku objavljeni, u posljednjem su času odustali od dolaska na simpozij; drugi su se opet pojavili na simpoziju i pročitali referate koje u zatraženom roku nisu dostavili organizatorima. No usprkos tim iznimkama koje se nisu mogle izbjeći, pravovremena pojava zbornika naišla je na opće odobravanje.

U kolovozu slijedeće, 1976. godine održat će se u Varšavi III kongres Međunarodnog udruženja nastavnika ruskog jezika i književnosti pod nazivom "Znanstveni temelji i praksa nastave ruskoga jezika i književnosti". Mišljenje je mnogih sudionika zagrebačkog simpozija da je on odigrao ozbiljnu ulogu u pripremama za taj kongres, posebno u pripremama za rad onih njegovih sekcija u kojima će se tretirati pitanja kontrastivne lingvistike, toliko važne za suvremeni razvoj nauke o jeziku i posebno važne za nastavu stranih jezika.

Antica Menac

B I B L I O G R A F I J A

SUVREMENA LINGVISTIKA

Broj 1, Zagreb 1962.

- I Roman Jakobson-Morris Halle, Fundamentals of Language. (Prikaz: Rudolf Filipović)
André Martinet, Economie des changements phonétiques. (Prikaz: Krunoslav Pranjić)
Bertil Malmberg, "André Martinet: Economie des changements phonétiques". (Prikaz: Pavao Tekavčić)
Hans Helmut Christmann, "Strukturelle Sprachwissenschaft". (Prikaz: Stjepan Babić)
Dean Stoddard Worth, "Transform Analysis of Russian Instrumental Constructions". (Prikaz: Željko Bujas)
Z.M. Volockaja, "Utvrđivanje suodnosa izvodljivosti među riječima". (Preveo: Damir Horga)
Otto von Essen, Sprecherische Ausdrucksgestaltung. (Prikaz: Ivica Filipović)

II Božidar Finka, "Stilistika u dijalektologiji".

Broj 2, Zagreb 1963.

- Vojmir Vinja, "Ferdinand de Saussure: Kurs opće lingvistike i sociološka škola".
Zdenko Škreb, "N.S. Trubetzkoy: Osnovi fonologije".
Rikard Simeon, "Sintagma kao jezična jedinica"
Radoslav Katičić, "Danska strukturalistička škola (Glosematika)"
Rudolf Filipović, "Bloomfield i američka lingvistika"

Broj 3, Zagreb 1964.

- Rudolf Filipović, "Fonološke studije Romana Jakobsona"
Roman Jakobson, "Pojam glasovnog zakona i teleološki kriterij" (Prikaz: Rudolf Filipović)
Roman Jakobson, "O identifikaciji fonemskih jedinica" (Prikaz: Rudolf Filipović)
Roman Jakobson, "Osnovi povijesne fonologije" (Prikaz: Josip Vrana)
Roman Jakobson, "Fonološko oblikovanje" (Prikaz: Nada Hodek)
Roman Jakobson, "Dva aspekta jezika i dva tipa afazijskih poremećaja" (Prikaz: Nada Hodek)
Roman Jakobson, "Kazanjska škola poljske lingvistike i njezino mjesto u svjetskom razvoju fonologije" (Prikaz: Milan Moguš)
Žarko Muljačić, "Aktualni problemi binarizma u fonologiji"
Radoslav Katičić, "Nacrt glosematičke algebre H.J. Uldalla"
Vladimir Ivir, "Transformacijska teorija Noama Chomskog"
Vladimir Ivir, "Metodološki pristup pojmu ovjerenosti u proizvodnoj gramatici"
August Kovačec, "Principi opće lingvistike A. Martineta"
Stanko Žepić, "Lingvistička teorija Lea Weisgerbera"
Pavao Tekavčić, "Fonološke studije Haralda Weinricha"
N.D. Andrejev-L.R. Zinder, "O pojmu govornog akta, govora, govorne vjerojatnosti i jezika" (Preveo: Miljenko Popović)
L.V. Ščerba, "O trojkom aspektu jezičkih pojava i o eksperimentu u lingvistici" (Prikaz: Miljenko Popović)
W.O. Droescher, "Pregled stanja njemačke lingvistike" (Prikaz: Blanka Jakić)

Broj 4, Zagreb, 1967.

- I André Martinet, "Lingvističke srodnosti u sredozemlju" (Preveo: A. Kovačec)
Radoslav Katičić, "Jezična srodnost"
- II Rudolf Filipović, "Jezići u kontaktu i jezično posudjivanje"
a) Uvod-Historijski pregled
b) Teorija-Bilingvizam i jezično posudjivanje
c) Primjena i praksa
Fonološki aspekt
Morfološki aspekt
- III Vojmir Vinja, "Tautološki rezultati jezičnih dodira"
August Kovačec, "Bilingvizam i aloglotski utjecaji na morfosintaktičku strukturu jezika" (na istrorodnom materijalu)
Josip Jernej, "Neprevedive (gramatičke) riječi kao poseban tip jezične interferencije"
Žarko Muljačić, "Značaj teoretskih stavova talijanskog lingviste G. Francescata za proučavanje jezika u kontaktu"
Stanko Žepić, "Bilingvizam kod Lea Weisgerbera"
August Kovačec, "Principi opće lingvistike A. Martineta" (nastavak)
- IV Roger L. Hadlich, "Fonološka povijest veljotskog" (Prikaz: Pavao Tekavčić)
Roman Jakobson, "Glasovne osobenosti koje povezuju jidiš s njegovom slavenskom okolinom" (Prikaz: Željko Bujas)
Roman Jakobson, "O teoriji fonoloških afiniteta među jezicima" (Prikaz: Vladimir Ivir)
Jaroslav Moravec, "a) Prilog pitanjima jezičnih odnosa na osnovu bilingvizma; b) Prilog ulozi bilingvizma u razvoju pograničnih narječja" (Prikaz: Vladimir Řehák)
V.G. Kostomarov, "Imenice na -ist u ruskom jeziku" (Prikaz: Antica Menac)

- R.A. Bugadov, "Uzajamno djelovanje jezika" (Prikaz: Miljenko Popović)
- R.A. Bugadov, "Posudjivanje u leksiku" (Prikaz: Miljenko Popović)
- R.A. Bugadov, "Neologizmi i arhaizmi - pokušaj njihove klasifikacije" (Prikaz: Miljenko Popović)
- B.A. Serebrennikov, "O uzajamnom djelovanju jezika" (Problem supstrata) (Prikaz: Miljenko Popović)
- D. Čanturišvili, "O binarnom kontrastiranju raznosistemskih jezika u kontaktu" (Prikaz: Miljenko Popović)
- J.D. Dešeriev i drugi, "Uloga ruskog jezika u razvitku leksičkog sastava u jezicima naroda SSSR" (Prikaz: Miljenko Popović)
- V. Rozencvejjg, "Jezični kontakti i jezična nastava" (Prikaz: Miljenko Popović)
- W. Theodor Elwert, "Dvojezičnost pojedinca" (Prikaz: Dora Maček)
- J.C. Catford, "Lingvistička teorija prevodjenja" (Prikaz: Leonardo Spalatin)

Broj 5-6, Zagreb, 1972.

ČLANCI I RASPRAVE

- Radoslav Katičić, "Identitet jezika"
- Božidar Finka, "Čakavske stilističke studije"
- Željko Bujas, "Kompjutersko-leksikografski pristup kompiliranju hrvatske sinonimije"
- Pavao Tekavčić, "Sequenze omofone nella formazione delle parole"
- Terry Merz, "O morfologiji ruskoga glagola"
- Vladimir Řehák, "Sintaktička klasifikacija u hrvatskom jeziku"

IZ LINGVISTIČKE RADIONICE

- Paulina Rocha Schmidtbauer, "Pokušaj opisa imeničke

deklinacije hrvatskoga jezika"

- Dubravko Škiljan, "Domet stvaralačkog u jeziku"
- Jasna Melvinger, "Rečenica sa redukcijom predikata i rečenica sa ekspresivnom pauzom u delima savremenih proznih pisaca"

IZ SVJETSKE LINGVISTIKE

- Milka Jauk-Pinhak, "Stara indijska lingvistička teorija"

OCJENE I PRIKAZI

- "Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika" (D. Malić)
- D. Brozović, "Standardni jezik" (V. Zečević)
- Milan Moguš, "Fonološki razvoj hrvatskog jezika" (B. Finka)
- R. Katičić, "A Contribution to the General Theory of Comparative Linguistics" (M. Križman)

KRONIKA

BIBLIOGRAFIJA

Broj 7-8, Zagreb, 1973.

ČLANCI I RASPRAVE

- Rudolf Filipović, "Prilog metodi proučavanja anglicizama u evropskim jezicima"
- Božidar Finka, "O čakavskom identitetu"
- Ivo Škarić, "Kibernetika i jezik"
- Pavao Tekavčić, "Sequenze omofone nella formazione delle parole" (svršetak)
- Valentin Putanec, "Éléments d'étymisation"

IZ LINGVISTIČKE RADIONICE

- Dubravko Škiljan, "Domet stvaralačkog u jeziku" (svršetak)
- Jasna Melvinger, "Rečenica s redukcijom predikata i rečenica s ekspresivnom pauzom u delima savrem-

nih proznih pisaca" (svršetak)

IZ SVJETSKE LINGVISTIKE

Milka Jauk-Pinhak, "Prakrtska filologija (sadržaj i problemi)"

OCJENE I PRIKAZI

Z. Junković, "Jezik Antuna Vramca i podrijetlo kajkavskog dijalekta" (A. Šojat)

B. Jurišić, "Rječnik govora otoka Vrgade" (B. Tafra)

R. Filipović, "Kontakti jezika u teoriji i praksi" (Ž. Muljačić)

R. Katičić, "Jezikoslovni ogledi" (M. Peti)

KRONIKA

BIBLIOGRAFIJA

Broj 9, Zagreb, 1974.

ČLANCI I RASPRAVE

Radoslav Katičić, "Oko temeljâ jezikoslovlja"

IZ LINGVISTIČKE RADIONICE

Dubravko Škiljan, "Nacrt za jedan uvod u sintaksu diskurza"

Renata Volos, "Russkie "ja-žesty" i ih klassifikacija"

IZ SVJETSKE LINGVISTIKE

Radoslav Katičić, "Transformacijska gramatika"

OCJENE I PRIKAZI

"Objavljen kvestionar za čakavsko narječje" (A. Šojat)

"Krčka toponimija" (Petar Šimunović)

Zbornik za jezik i književnost, Titograd, 1/1972
(V. Zečević)

"Vorschläge für eine strukturelle Grammatik des Deutschen"

(S. Žepić)

KRONIKA

BIBLIOGRAFIJA

Broj 10, Zagreb, 1974.

ČLANCI I RASPRAVE

Branko Vuletić, "Uloga intonacije u određivanju odnosa "lijepo-ružno" i malo-veliko" kod deminutiva i augmentativa"

Olga Nedeljković, "Palatalized Consonants in the South Slavic Languages"

IZ LINGVISTIČKE RADIONICE

Mirko Peti, "Gramatičko značenje i sintaktički položaj participa prezenta i participa perfekta"

IZ SVJETSKE LINGVISTIKE

Radoslav Katičić, "Transformacijska gramatika" (nastavak)

OCJENE I PRIKAZI

B. Finka, - A. Šojat, "Karlovački govor" (Mijo Lončarić)

D. Gortan-Premk, "Akuzativne sintagme" (Radoslav Katičić)

KRONIKA

BIBLIOGRAFIJA

Broj 11, Zagreb 1975.

ČLANCI I RASPRAVE

Jürgen Untermann, "Signe arbitraire i historijska porodbena lingvistika"

Dubravko Škiljan, "Lingvistika i obavijesna teorija"

IZ SVJETSKE LINGVISTIKE

Radoslav Katičić, "Transformacijska gramatika" (nastavak)

Stanko Žepić, "Gramatika zavisnosti i teorija valentnosti"

OCJENE I PRIKAZI

Altmann/Lehfeldt, "Allgemeine Sprachtypologie" (Mijo Lončarić)

"Rasprave" Instituta za jezik, knjiga 2 (Marija Znika)

Uz Rječnik srednjovjekovnog latiniteta Jugoslavije" volumen 1 (Mladen Švab)

Deže, "Tipološka razmatranja"; Mikeš-Deže-Vuković, "Osnovna pitanja nominalne sintagme" (Wayles Browne)

KRONIKA

BIBLIOGRAFIJA

Prva četiri broja uredio je Rudolf Filipović, a od broja 5-6 časopis uredjuju Rudolf Filipović, Božidar Finka i Radoslav Katičić (glavni i odgovorni urednik).

Časopis Suvremena lingvistika izdaju Zagrebački lingvistički krug Hrvatskog filološkog društva, Institut za lingvistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Školska knjiga, Zagreb.

Prva četiri broja mogu se kupiti ili naručiti u knjižari Nakladnog zavoda Matice Hrvatske na Filozofskom fakultetu Djure Salaja 3. Ostali brojevi mogu se naručiti kod Školske knjige, Zagreb, Masarikova 28 ili preko Instituta za lingvistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

THE YUGOSLAV SERBO-CROATIAN - ENGLISH CONTRASTIVE PROJECT

Publications

1. Rudolf Filipović, THE ORGANIZATION AND OBJECTIVES OF THE PROJECT, Zagreb, 1968. Eng. and SCr. text. 17 pp.

US \$ 1 - Din. 10

2. REPORTS, 1. Zagreb, 1969. Eng. text. 70 pp.

Contents: William Nemser - Vladimir Ivir, "Research Guide for Project Workers. I Morphology and Syntax" (3-8). Ranko Bugarski, "Direction and Continuity in Contrastive Analysis" (9-14). Ljiljana Bibović, "On Inversion in English and Serbo-Croatian" (15-24). Ranko Bugarski, "Prepositional Phrases in English and Serbo-Croatian" (25). Željko Bujas, "Brief Outline of Planned Work on Derivation" (26-30). Vladimir Ivir, "An Outline for the Contrastive Analysis of English and Serbo-Croatian Adjectives" (31-38). Damir Kalogjera, "A Survey of Grammatical Characteristics of English Modal Verbs with regard to Interference Problems" (39-44). Dora Maček, "Gender in English and Serbo-Croatian" (45-50). Vjekoslav Suzanić, "The Nominal Group in English and Serbo-Croatian" (51-62). Mira Vlatković, "Elements of Aspects in English" (63-70).

US \$ 1 - Din. 10

3. STUDIES, 1. Zagreb, 1969. Eng. text. 46 pp.

Contents: William Nemser, "Approximative Systems of Foreign Language Learners" (3-12). Vladimir Ivir, "Contrasting via Translation: Formal Correspondence vs. Translation Equivalence" (13-25). Leonardo Spalatin, "Approach to Contrastive Analysis" (26-36). Rudolf Filipović, "The Choice of the Corpus for the Contrastive Analysis of Serbo-Croatian and English" (37-46).

US \$ 1 - Din. 10

4. PRILOZI I GRADJA, 1. Zagreb, 1969. SCr. text. 59 pp.

Contents: Rudolf Filipović, "Početne faze rada na projektu Kontrastivna analiza hrvatskosrpskog i engleskog jezika" (3-25). Pavle Ivić, "Nekoliko reči o problemima metoda" (26-29). Ljubomir Mihailović, "Kontrastivna analiza fonoloških sistema" (30-34). Željko Bujas, "Primjena kompjutera i fleksorajtera u radu na projektu Kontrastivna analiza hrvatskosrpskog i engleskog jezika" (35-59).

US \$ 1 - Din. 10

5. REPORTS, 2. Zagreb, 1970. Eng. text. 134 pp.

Contents: Željko Bujas, "Derivation in Serbo-Croatian and English" (1-9). Vladimir Ivir, "Predicative Patterns for English Adjectives and Their Contrastive Correspondents in Serbo-Croatian" (10-55). Dora Maček, "Numeratives and Quantitatives in English and Serbo-Croatian" (56-76). Midhat Ridžanović, "Linking Verb + Complement in English and Serbo-Croatian" (77-93). Leonardo Spalatin, "The English Possessive Adjectives my, your, his, her, its, our, their and Their Serbo-Croatian Equivalents" (94-102). Leonardo Spalatin, "The English Demonstratives this, these, that, those and Their Serbo-Croatian Equivalents" (103-119). Damir Kalogjera, "Lexico-Grammatical Features of must, should and ought to and Their Equivalents in Serbo-Croatian" (120-134).

US § 2 - Din. 20

6. STUDIES, 2. Zagreb, 1970. Eng. text. 104 pp.

Contents: Eric P. Hamp, "On Contrastive Contrastive Grammar" (1-13). Vladimir Ivir, "Remarks on Contrastive Analysis and Translation" (14-26). Jerry L. Liston, "Formal and Semantic Considerations in Contrastive Analysis" (27-49). Ljiljana Mihailović, "On Differences in Pronominalization in English and Serbo-Croatian" (50-59). Charles E. Bidwell, "Serbo-Croatian Nominal Inflection" (60-104).

US § 2 - Din. 20

7. REPORTS, 3. Zagreb, 1970. Eng. text. 152 pp.

Contents: Željko Bujas, "Composition in Serbo-Croatian and English" (1-12). Maja Dubravčić, "The English Present Perfect Tense and Its Serbo-Croatian Equivalents" (13-45). Gordana Gavrilović, "Linking BE + Predicative Clause in English and Corresponding Structures in Serbo-Croatian" (46-51). Omer Hadžiselimović, "English Intransitive Verbs vs. Serbo-Croatian Reflexive Verbs" (52-61). Damir Kalogjera, "Ten English Modals and Their Equivalents in Serbo-Croatian" (62-87). Damir Kalogjera, "The Primary Auxiliaries BE, HAVE, DO, and Their Equivalents in Serbo-Croatian" (88-104). Dora Maček, "Relative Pronouns in English and Serbo-Croatian" (105-127). Ljiljana Mihailović, "Noun Phrases as Subject in English and Serbo-Croatian" (128-138). Leonardo Spalatin, "The Present Tense in English and Serbo-Croatian" (139-152).

US § 3 - Din. 30

8. STUDIES, 3. Zagreb, 1971. Eng. text. 63 pp.

Contents: Rolf Berndt, "Recent Approaches to Grammar and Their Significance for Contrastive Structure Studies" (1-36). Ljiljana Bibović, "Some Remarks on the Factive and Non-Factive Complements in English and Serbo-Croatian" (37-48). Wayles Browne, "On Conjoined Questions and Conjoined Relative Clauses in English and Serbo-Croatian" (49-63).

US § 2 - Din. 20

9. REPORTS, 4. Zagreb, 1971. Eng. text. 147 pp.

Contents: Gordana Gavrilović, "Adverbial Clauses of Cause, Place and Manner in English and Serbo-Croatian" (1-10). Omer Hadžiselimović, "Intransitive Verbs + Adverbials or Complements Containing Non-Finite Verb-Forms" (11-22). Vladimir Ivir, "Number Agreement in English and Correspondent Structures in Serbo-Croatian" (23-49). Damir Kalogjera, "The Expression of Future Time in English and in Serbo-Croatian" (50-72). Ljiljana Mihailović, "Additional Notes on Noun Phrases in the Function of Subject in English and Serbo-Croatian" (73-84). Mladen Mihajlović, "Elliptical Sentences in English and Their Serbo-Croatian Equivalents" (85-102). Leonardo Spalatin, "The English Preterit Tense and Its Serbo-Croatian Equivalents" (103-111). Leonardo Spalatin, "The English Past Perfect Tense and Its Serbo-Croatian Equivalents" (112-124). Ljubica Vojnović, "Adverbial Modifiers in Intransitive Sentences in English and Serbo-Croatian" (125-147).

US § 3 - Din. 30

10. PEDAGOGICAL MATERIALS, 1. Zagreb, 1971. Eng. text. 111 pp.

Contents: Rudolf Filipović, "Contrastive Analysis and Error Analysis in Pedagogical Materials" (1-6). Vera Andrassy, "Errors in the Morphology and Syntax of the Parts of Speech in the English of Learners from the Serbo-Croatian-Speaking Area" (7-31). Jasna Bilinić, "Errors in the Morphology and Syntax of the Verb in the Speech of Learners of English in the Serbo-Croatian-Speaking Area" (32-59). Stanka Kranjčević, "Errors in the Syntax of the Sentence in the Speech of Learners of English in the Serbo-Croatian-Speaking Area" (60-80). Mirjana Vilke, "Teaching Problems in Presenting Modal Verbs" (81-97). Mirjana Vilke, "Teaching Problems in Presenting Relative Pronouns" (98-111).

US § 3 - Din. 30

11. STUDIES, 4: Zagreb Conference on English Contrastive Projects (7-9 Dec. 1970). Zagreb, 1971. Eng. text. 242 pp.

Contents: Preface (R. Filipović) (3-4). Table of Contents (5-6). Welcoming Speech (R. Filipović) (7-10). William Nemser, "Recent Center Activities in Contrastive Linguistics" (11-30). Rudolf Filipović, "The Yugoslav Serbo-Croatian - English Contrastive Project So Far" (31-79). Discussion (80-86). Jacek Fisiak, "The Poznań Polish - English Contrastive Project" (87-96). Discussion (97-100). Jozsef Hegedűs, "Two Questions of English - Hungarian Contrastive Studies" (101-120). Discussion (121-122). László Dezső, "Contrastive Linguistic Project on English and Hungarian in Hungary" (123-128). Ekkehard König, "Transformational Grammar and Contrastive Analysis (A Report on the PAKS Project in Stuttgart)" (129-145). Discussion (146-155). Vladimir Ivir, "Generative and Taxonomic Procedures in Contrastive Analysis" (156-167). Discussion (168-172). Dumitru Chițoran, "A Model for Second Language Acquisition" (173-180). Discussion (181-187). Tatiana Slama-Cazacu, "Psycholinguistics and Contrastive Studies" (188-206). Discussion (207-225). Tatiana Slama-Cazacu, "The Romanian - English Language Project" (226-234). Discussion (235-240). Summing Up (R. Filipović) (241-242).

US § 5 - Din. 50

12. REPORTS, 5. Zagreb, 1971. Eng. text. 204 pp.

Contents: Ljiljana Bibović, "On the Word Order of Subject and Predicate in English and Serbo-Croatian from the Point of View of Functional Sentence Perspective" (1-10). Maja Dubravčić, "The English Personal Pronouns and Their Serbo-Croatian Equivalents" (11-39). Zorica Grdanički, "Subject Composed of Clause" (40-55). Draginja Pervaz, "Verbs with One Object in English and Serbo-Croatian" (56-116). Leonardo Spalatin, "The English IT and Its Serbo-Croatian Equivalents" (117-130). Leonardo Spalatin, "The English Preterit Tense and Its Serbo-Croatian Equivalents" (131-142). Radmila Šević, "Verbs with Two Objects in English and Serbo-Croatian" (143-158). Mira Vlatković, "The Imperative and Its Periphrasis" (159-172). Vladimir Ivir, "Notes on Linking Verbs and Complements in English and Serbo-Croatian" (173-183). Midhat Ridžanović, "More on Linking Verb + Complement in English and Serbo-Croatian" (184-204).

US § 4 - Din. 40

13. STUDIES, 5. Zagreb, 1972. Eng. text. 159 pp.

Contents: Thomas K. Adeyanju, "The Use of Sector Analysis in Contrastive Studies in Linguistics" (3-18). Rudolf Filipović, "A Compromise System" (19-29). Vladimir Ivir, "Case Frames and Transfor-

mations for Clause-Expanded Adjectives" (30-45). Carl James, "Some Crucial Problems in the Theory of Contrastive Linguistics" (45-56). W.R. Lee, "How Can Contrastive Linguistic Studies Help Foreign-Language Teaching?" (57-66). Ljiljana Mihailović, "Existential Sentences in English and Serbo-Croatian" (67-109). Midhat Ridžanović, "A Reinterpretation of Verbal Aspect in Serbo-Croatian" (110-159).

US § 3 - Din. 30

14. REPORTS, 6. Zagreb, 1972. Eng. text. 124 pp.

Contents: Larry and P.J.N. Selinker, "An Annotated Bibliography of U.S. Ph. D. Dissertations in Contrastive Linguistics" (1-40). Željko Bujas, "A Contrastive Analysis Evaluation of Conversion in English and Serbo-Croatian" (41-55). Vladimir Ivir, "Patterns for English Adjectives and Their Contrastive Correspondents in Serbo-Croatian" (56-84). Wayles Browne, "Notes on Adjectives and Stress" (85-88). Vjekoslav Suzanić, "One: Its Forms and Uses" (89-102). Midhat Ridžanović, "Exclamatory Sentences with Linking Verbs in English and Serbo-Croatian" (103-112). Mira Vlatković, "Expressions of Simultaneity in English and Serbo-Croatian" (113-124).

US § 3 - Din. 30

15. REPORTS, 7. Zagreb, 1973. Eng. text. 119 pp.

Contents: Ljiljana Bibović, "The English Gerund as a Subject and its Serbo-Croatian Equivalents" (3-21). V. Ivir, D. McMillan, T. Merz, "S-Relators" (22-64). Ljiljana Mihailović, "The Source of Relative Clauses" (65-81). Draginja Pervaz, "Some Predicate Complement Constructions in English and Their Equivalents in Serbo-Croatian" (82-100). Radmila Šević, "Adverbials with Transitive Verbs in English and Serbo-Croatian" (101-114).

US § 3 - Din. 30

16. REPORTS, 8. Zagreb, 1973. Eng. text. 231 pp.

Contents: Ranko Bugarski, "A System of English Prepositions and Their Serbo-Croatian Equivalents" (3-20). Željko Bujas, "Demonstratives in Serbo-Croat to English Translational Conversion" (21-51). Vladimir Ivir, "Adjective Comparison in English and Correspondent Structures in Serbo-Croatian" (52-79). Midhat Ridžanović, "Contrastive and Non-Contrastive Aspects of Aspect" (80-114). Leonardo Spalatin, "Some Serbo-Croatian Equivalents of the English Passive" (115-131). Vjekoslav Suzanić, "Indefinites in English and Serbo-Croatian" (132-164). Mladen Vitezić, "Relative Clauses in English and Croatian" (165-224).

US § 5 - Din. 50

11. STUDIES, 4: Zagreb Conference on English Contrastive Projects
(7-9 Dec. 1970). Zagreb, 1971. Eng. text. 242 pp.

Contents: Preface (R. Filipović) (3-4). Table of Contents (5-6). Welcoming Speech (R. Filipović) (7-10). William Nemser, "Recent Center Activities in Contrastive Linguistics" (11-30). Rudolf Filipović, "The Yugoslav Serbo-Croatian - English Contrastive Project So Far" (31-79). Discussion (80-86). Jacek Fisiak, "The Poznań Polish - English Contrastive Project" (87-96). Discussion (97-100). Jozsef Hegedüs, "Two Questions of English - Hungarian Contrastive Studies" (101-120). Discussion (121-122). László Dezső, "Contrastive Linguistic Project on English and Hungarian in Hungary" (123-128). Ekkehard König, "Transformational Grammar and Contrastive Analysis (A Report on the PAKS Project in Stuttgart)" (129-145). Discussion (146-155). Vladimir Ivir, "Generative and Taxonomic Procedures in Contrastive Analysis" (156-167). Discussion (168-172). Dumitru Chițoran, "A Model for Second Language Acquisition" (173-180). Discussion (181-187). Tatiana Slama-Cazacu, "Psycholinguistics and Contrastive Studies" (188-206). Discussion (207-225). Tatiana Slama-Cazacu, "The Romanian - English Language Project" (226-234). Discussion (235-240). Summing Up (R. Filipović) (241-242).

US § 5 - Din. 50

12. REPORTS, 5. Zagreb, 1971. Eng. text. 204 pp.

Contents: Ljiljana Bibović, "On the Word Order of Subject and Predicate in English and Serbo-Croatian from the Point of View of Functional Sentence Perspective" (1-10). Maja Dubravčić, "The English Personal Pronouns and Their Serbo-Croatian Equivalents" (11-39). Zorica Grdanički, "Subject Composed of Clause" (40-55). Draginja Pervaz, "Verbs with One Object in English and Serbo-Croatian" (56-116). Leonardo Spalatin, "The English IT and Its Serbo-Croatian Equivalents" (117-130). Leonardo Spalatin, "The English Preterit Tense and Its Serbo-Croatian Equivalents" (131-142). Radmila Šević, "Verbs with Two Objects in English and Serbo-Croatian" (143-158). Mira Vlatković, "The Imperative and Its Periphrasis" (159-172). Vladimir Ivir, "Notes on Linking Verbs and Complements in English and Serbo-Croatian" (173-183). Midhat Ridžanović, "More on Linking Verb + Complement in English and Serbo-Croatian" (184-204).

US § 4 - Din. 40

13. STUDIES, 5. Zagreb, 1972. Eng. text. 159 pp.

Contents: Thomas K. Adeyanju, "The Use of Sector Analysis in Contrastive Studies in Linguistics" (3-18). Rudolf Filipović, "A Compromise System" (19-29). Vladimir Ivir, "Case Frames and Transformations for Clause-Expanded Adjectives" (30-45). Carl James, "Some Crucial Problems in the Theory of Contrastive Linguistics" (45-56). W.R. Lee, "How Can Contrastive Linguistic Studies Help Foreign-Language Teaching?" (57-66). Ljiljana Mihailović, "Existential Sentences in English and Serbo-Croatian" (67-109). Midhat Ridžanović, "A Reinterpretation of Verbal Aspect in Serbo-Croatian" (110-159).

US § 3 - Din. 30

14. REPORTS, 6. Zagreb, 1972. Eng. text. 124 pp.

Contents: Larry and P.J.N. Selinker, "An Annotated Bibliography of U.S. Ph. D. Dissertations in Contrastive Linguistics" (1-40). Željko Bujas, "A Contrastive Analysis Evaluation of Conversion in English and Serbo-Croatian" (41-55). Vladimir Ivir, "Patterns for English Adjectives and Their Contrastive Correspondents in Serbo-Croatian" (56-84). Wayles Browne, "Notes on Adjectives and Stress" (85-88). Vjekoslav Suzanić, "One: Its Forms and Uses" (89-102). Midhat Ridžanović, "Exclamatory Sentences with Linking Verbs in English and Serbo-Croatian" (103-112). Mira Vlatković, "Expressions of Simultaneity in English and Serbo-Croatian" (113-124).

US § 3 - Din. 30

15. REPORTS, 7. Zagreb, 1973. Eng. text. 119 pp.

Contents: Ljiljana Bibović, "The English Gerund as a Subject and its Serbo-Croatian Equivalents" (3-21). V. Ivir, D. McMillan, T. Merz, "S-Relators" (22-64). Ljiljana Mihailović, "The Source of Relative Clauses" (65-81). Draginja Pervaz, "Some Predicate Complement Constructions in English and Their Equivalents in Serbo-Croatian" (82-100). Radmila Šević, "Adverbials with Transitive Verbs in English and Serbo-Croatian" (101-114).

US § 3 - Din. 30

16. REPORTS, 8. Zagreb, 1973. Eng. text. 231 pp.

Contents: Ranko Bugarski, "A System of English Prepositions and Their Serbo-Croatian Equivalents" (3-20). Željko Bujas, "Demonstratives in Serbo-Croat to English Translational Conversion" (21-51). Vladimir Ivir, "Adjective Comparison in English and Correspondent Structures in Serbo-Croatian" (52-79). Midhat Ridžanović, "Contrastive and Non-Contrastive Aspects of Aspect" (80-114). Leonardo Spalatin, "Some Serbo-Croatian Equivalents of the English Passive" (115-131). Vjekoslav Suzanić, "Indefinites in English and Serbo-Croatian" (132-164). Mladen Vitezić, "Relative Clauses in English and Croatian" (165-224).

US § 5 - Din. 50

17. REPORTS, 9. Zagreb, 1974. Eng. text. 118 pp.

Contents: Wayles Browne, "A Note on Modifiers of Comparatives in English and Serbo-Croatian" (3-4). Vladimir Ivir, "Superlative Structures in English and Their Correspondents in Serbo-Croatian" (5-18). Vladimir Ivir, "Semantic Aspects of Adjective Comparison in English and Serbo-Croatian" (19-31). Ljiljana Mihailović, "Passive Sentences in English and Serbo-Croatian - Part I" (32-75). Olga Mišeska Tomić, "The Definite Determiner in English and Serbo-Croatian" (76-89). Olga Mišeska Tomić, "English and Serbo-Croatian WH-Words, Their Derivatives and Correlates" (90-107). L. Selinker-L. Trimble-T. Huckin, "An Annotated Bibliography of Research in Scientific and Technical Language" (108-118).

US § 3 - Din. 30

18. PEDAGOGICAL MATERIALS, 2. Zagreb, 1974. Eng. text. 91 pp.

Contents: Rudolf Filipović, "The Use of Contrastive and Error Analysis to Practicing Teachers" (3-17). Radmila Djordjević, "Some Problems in Teaching English Noun Phrases as Subject to Serbo-Croatian Speakers" (18-25). Radmila Djordjević, "Problems in Teaching the Structure of Some English Noun Phrases as Subject to Serbo-Croatian Speakers" (26-38). Radmila Djordjević, "Some Problems in Teaching English Pronominalization to Serbo-Croatian Speakers" (39-48). Mirjana Vilke, "Teaching Modal Verbs to SC Learners of English" (49-70). Mirjana Vilke, "Teaching the Present Perfect Tense in the SC Speaking Area" (71-82). Mirjana Vilke, "Teaching the Imperative in SC Speaking Areas" (83-91).

US § 3 - Din. 30

19. STUDIES, 6. Zagreb, 1975. Eng. text. 172 pp.

Contents: Rudolf Filipović, "The Yugoslav Serbo-Croatian - English Contrastive Project at the End of Its Second Phase (1971-1975)" (5-26). Dora Maček, "Relatives in English and Their Serbo-Croatian 'equivalents'" (27-62). Mirjana Vilke, "On Compiling Pedagogical Materials" (63-77). Ralph E. Weber, "Critical Response to the Project" (78-89). Biographical and bibliographical Data on Contributors to the YSCECP (90-138). Željko Bujas, "On Translational Conversion in English: Serbo-Croat Contrastive Analysis (139-147). Collette Craig, "On Serbo-Croatian Complement Sentences" (148-164). Gordana Opačić, "On Psycholinguistics and Its Assumed Relevance to Contrastive Analysis" (165-172).

US § 5 - Din. 50

